

מראה מקומות בענין מוקף

חייב הפרשה מן המוקף - מבואר במשנה חלה פ"א מ"ט שאין ליטול תרומה וחלה אלא מן המוקף והיינו שלא יפריש על מה שנמצא במקום אחר אלא דווקא על הנמצא והמכונס במקום ההפרשה, ועי"ע בפ"ב מ"ח.

אופן דנחשב מוקף בנגיעה או סגי בסמיכות - ב' עיסות שיש בהם שיעור ובה להפריש מאחת על חברתה מצוה להפריש מן המוקף, ויל"ע האם הפרשה מן המוקף בעי נגיעה או סגי בסמוכין – הר"ש במתני' פ"ב מ"ד נקט תחילה דאע"ג דמהני צירוף סל בלי נגיעה להתחייב בחלה היכא דלש פחות מכשיעור מ"מ לענין מוקף לא מהני צירוף סל וצריך נגיעה, וראיתו ממתני' פ"ב מ"ח לגביי עיסה טמאה וטהורה, וכ"ד המרדכי פסחים סי' תקצ"ט בשם יראים, וכ"ד תוס' נדה ז. (ד"ה ומקפת) ושם נסתפק תוס' האם צריך גם סל וגם נגיעה או שדי בנגיעה, וכ"ד ר"י בתוס' פסחים מו: סוד"ה הואיל, ועי"ע תרומת הדשן סי' קפ"ט שמבאר דברי התוס' בנדה שמחלקים בין מוקף לצירוף סל משום דצירוף סל מהני לחומרא ולא לקולא, וכן מבואר בספר המנהיג הובא בב"י או"ח סי' תנ"ז.

אמנם במתני' במעשר שני פ"ג מ"ב משמע דלענין מוקף לא בעי נגיעה וסגי שיהיו סמוכים, ונאמרו בזה כמה חילוקים הר"ש במע"ש (ד"ה בית שמאי) תירץ שבעיסה בעי נגיעה ושאר דברים אפילו בלא נגיעה אלא שיהיו במקום אחד וכ"כ הר"ש לעיל פ"א מ"ט, הריטב"א בנדה דף ז' ע"א תירץ דיש לחלק בין דין מוקף דתרו"מ לדין מוקף דחלה.

עוד תירצו הר"ש במע"ש והרא"ש סימן ד' דלעולם לא בעי נגיעה, ושאני עיסה טהורה וטמאה שמקפיד על תערובתם ולכן צריך נגיעה, וגם הר"ש במתני' פ"ב מ"ד בסו"ד נטה לחזור בו ולומר דאף במוקף לא בעי נגיעה, וכ"ד הברטנורא בפ"ב מ"ד, וכ"כ בתוס' נדה בהגה"ה, סמ"ג עשין קמ"א, מרדכי פ' אלו עוברין סי' תקצ"ט בשם ספר המצוות ואבי העזרי.

שי' ראשונים דצריך צירוף סל בלא נגיעה ולא מהני צירוף הבית – הש"ך בנקה"כ (סי' שכ"ו בסופו) הביא דעת הסמ"ג עשין קמ"א [ר"ב] בשם ר"י דלענין צירוף צריך צירוף סל ונגיעה אבל לענין מוקף צריך צירוף סל בלא נגיעה, וכך כתב ה"ר פרץ בהגהת סמ"ק סימן רמ"ו, וכ"כ בספר התרומה סי' פ"א [ובסה"ת סי' פ"ב ח"י עוד שצריך שהחתיכה שמפריש תהיה מחוברת לעיסה או הככר בשעת קריאת שם לחלה], וכן הביא בב"י תנ"ז בשם תשו' אשכנזית, ובבדק הבית הוסיף ואחר כן מצאתיה בתוך תשובות הרשב"א ח"א סי' תתלד ונראה לי שהיא תשובת מהר"ם.

שיטת הגר"א - דעת הגר"א (סימן שכ"ה סק"ח, הובא במשנ"ב תנ"ז ס"ק ז') דאיכא ג' דינים א. דאם העיסות או הלחם בלא כלי כלל א"צ אפילו נגיעה ואפילו רחוקים הבית מצרפן, ב. אם הם בתוך כלי ופתוחין מלמעלה צריכים הקפה ונגיעת כלים, ג. אם הם סתומים אפילו נגיעה לא מהני עיי"ש.

נשיכה וצירוף סל במקפיד – מתני' פ"ד מ"א, עי' רע"ב ור"ש ורא"ש דלא מועיל צירוף סל ונשיכה במקפיד, ועי' תרומת הדשן סי' קפ"ט לענין ב' בצקים באחד יש כרכום ובאחד אין, שלענין צירוף לא מועיל לא נגיעה ולא נשיכה, ולא דמי לב' עיסות שיש בהם שיעור.

ב' עיסות בדבר המקפיד – עי' ט"ז שכ"ו א' דב' עיסות שיש בהם שיעור אם מקפיד בעי נשיכה בכדי להפריש מזו על זו, ובנקודות הכסף שם מאריך דאם יש שיעור בכל עיסה אין חילוק בין מקפיד לאינו מקפיד ולא בעי אפילו נגיעה, ואפילו הראשונים שחילקו בין מקפיד ללא מקפיד גם לענין מוקף היינו דוקא בעיסה אחת טמאה ואחת טהורה דמקפיד טובא בזה בעי נגיעה.

פירוש רבינו עובדיה

ט חייבין עליהן מיתה. זר האוכלן מזיד חייב מיתה בידי שמים, דחלה אקריא תרומה ובתרומה כתיב (ויקרא כ"ב) ומתו בו כי יחללוהו: וחומש. האוכלן שוגג משלם קרן לבעלים וחומש לכל כהן שירצה: ואסורים לזרים. בחנם היא שנויה, דכיון שחייבים הזרים עליהם מיתה וחומש פשיטא דאסורים לזרים. ולרבי יוחנן דאמר חצי שיעור מדאורייתא, מצינן למימר דתנא אסורים לזרים לחצי שיעור שאין בו לא מיתה ולא חומש, אבל איסורא דאורייתא מיהא איכא: והן נכסי כהן. שיכול למכרן וליקח בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה: ועולין באחד ומאה. אם נתערבו במאה של חולין: וטעונים רחיצת ידים. הבא ליגע בהן צריך ליטול ידיו תחלה, שסתם ידים פוסלות את התרומה, ואת החלה שאף היא נקראת תרומה: והערב שמש. טמא שטבל אינו אוכל בתרומה עד שיעריב שמשו, כדכתיב (ויקרא כ"ב) ובא השמש וטהר ואחר יאכל

ט החלה והתרומה, חייבין עליהן מיתה וחמש, ואסורים לזרים, והם נכסי כהן, ועולין באחד ומאה, וטעונים רחיצת ידים והערב שמש, ואינן נטלין מן הטהור על הטמא, אלא מן המקף ומן הדבר הגמור. האומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה, לא אמר כלום, עד שישיר מקצת:

ב א פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ, חייבים בחלה. יצאו מכאן לשם, רבי אליעזר מחייב, ורבי עקיבא פוטר:

ב עפר חוצה לארץ שבא בספינה לארץ, חייב במעשרות ובשביעית. אמר רבי יהודה, אימתי, בזמן שהספינה גוששת. עיסה שנלושה

מן הקדשים, והוא הדין לחלה: ואינן ניטלים מן הטהור על הטמא. גזרה שמא יתרום שלא מן המוקף, משום דמסתפי שמא יגע הטמא בטהור ויטמאנו, ואנן בעינן שהתורם יתרום מן המוקף כדתנן בסמוך: ואינן ניטלין מן הטהור על הטמא אלא מן המוקף. גרסינן, ופירוש מוקף קרוב וסמוך: מן הדבר הגמור. שנגמרה מלאכתן, וחלה משתתגלגל העיסה: עד שישיר מקצת. דחלה ותרומה כתיב בהו ראשית, ובעינן שיהו שיריהן נכרים:

ב א פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבין בחלה. דכתיב (במדבר ט"ו) אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה, שמה אתם חייבים בין בפירות הארץ בין בפירות חוצה לארץ: מכאן לשם. מא"י לחו"ל: רבי אליעזר מחייב. דכתיב (שם) והיה באכלכם מלחם הארץ, בין שאתם אוכלים אותו בארץ בין שאתם אוכלים אותו בחו"ל, הואיל ולחם הארץ הוא, חייב בחלה: ורבי עקיבא פוטר. דשמה משמע ליה מיעוטא, שמה אתם חייבים, ואין אתם חייבים בחוצה לארץ, אף על פי שאתם אוכלים מלחם הארץ. והלכה כרבי עקיבא: **ב עפר חוצה לארץ שבא בספינה לארץ.** בספינה נקובה איירי, ורגבי האדמה סותמין את הנקב שאין המים נכנסים בה: חייב במעשרות. אם זרע וצמחו הזרעים בעפר שבתוך הספינה. ואף על פי שמעפר חו"ל הוא, הואיל והיא נקובה הזרע יונק מלחות עפרה של ארץ ישראל: אימתי בזמן שהספינה גוששת. נוגעת בגושי העפר, כלומר שהיא דבוקה בארץ: עיסה שנלושה במי פירות חייבת בחלה. בירושלמי מוכיח קצת

פירוש רבינו עובדיה

שאין הלכה כסתם משנה זו, ועיסה שנילושה במי פירות פטורה מחלה. הלכך אין ללוש עיסה שיש בה שיעור חלה במי ביצים או במי פירות לבדם בלא תערובת מים, הואיל ולא אתבריר הלכה אי חייבת בחלה או פטורה: ונאכלת בידים מסואבות. שאין אוכל מוכשר לקבל טומאה עד שיבואו עליו מים או אחד משבעה משקין, [ומה] שלא הוכשר לקבל טומאה אין הידים מסואבות פוסלות אותה: **ג** וקוצה חלתה ערומה. מפרשת חלה ומברכת על הפרשתה, והוא שפניה של מטה טוחות בקרקע וכל ערותה מכוסה. והעגבות אין בהן משום ערוה לענין ברכה. אבל האיש אינו יכול לברך ערום שאי אפשר לו לכסות ערותו שבולטים הביצים והגיד: **מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטהרה**. כגון שהוא טמא, ואין שם ארבעים סאה שיטבול בהן: **יעשנה קבין**. יעשה כל עיסתו קב קב, כדי שלא תתחייב בחלה ויצטרך להפריש בטומאה: **יעשנה בטומאה**. דהכי עדיף טפי ממה שיפטור עיסתו מן החלה ולא יהיה בה חלק לשם. ואין הלכה כרבי עקיבא: **ד קבים**. קב קב בפני עצמו: ונגעו זה בזה. אין

במי פירות, חייבת בחלה, ונאכלת בידים מסואבות:

ג האשה יושבת וקוצה חלתה ערמה, מפני שהיא יכולה לכסות עצמה, אבל לא האיש. מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטהרה, יעשנה קבין^[א], ואל יעשנה בטמאה. ורבי עקיבא אומר, יעשנה בטמאה, ואל יעשנה קבים^[א]. שפשם שהוא קורא לטהורה, כך הוא קורא לטמאה. לזו קורא חלה בשם^[ב], ולזו קורא חלה בשם^[ב], אבל קבים^[א] אין להם חלק בשם:

ד העושה עיסתו קבים^[א], ונגעו זה בזה, פטורים מן החלה עד שישכו. רבי אליעזר אומר, אף הרודה ונותן לסל, הסל מצרפן לחלה: ה המפריש חלתו קמח, אינה חלה, וגזל ביד כהן. העיסה עצמה, חייבת בחלה. והקמח, אם יש בו פשעור, חייבת בחלה, ואסורה לארים,

הנגיעה מצרפתן להתחייב בחלה: עד שישכו. שיתדבקו זה בזה כל כך שאם בא להפרידם נתלש מזו לזו: אף הרודה ונותן לסל. הרודה חלות מן התנור לאחר שנאפו ונותנם בסל: הסל מצרפן לחלה. ואף על פי שאין נושכות. והלכה כרבי אליעזר. והא דמצרכי רבנן נשיכה ור' אליעזר נגיעה, הני מילי לצרף שני עיסות יחד שאין בכל אחת כשיעור, אבל לענין לתרום [מן] המוקף אף נגיעה לא בעי, רק שיהיו סמוכים זה לזה. ובשלהי פרקין דאמר רבי אליעזר נותן פחות מכביצה באמצע כדי לתרום מן המוקף, אלמא בעינן נגיעה לענין מוקף, טהורה וטמאה שאני מפני שהוא דבר שמקפיד על תערובתו אין הכלי מצרף: **ה אינה חלה**. דראשית עריסותיכם כתיב: **וגזל ביד כהן**. וצריך להחזירה לבעלים, שאם תשאר בידו יהיה סבור שעיסתו פטורה: **העיסה עצמה**. שהפריש חלתה קמח חייבת בחלה: **והקמח**. שבא ליד כהן בתורת חלה: **אם יש בו כשעור**. חמשת רבעים קמח, חייבת בחלה: **ואסורה לזרים**. כל הקמח שבא ליד כהן, וחומר בעלמא הוא, לפי

[א] קבין, קבים. נ"א קבין, קבילים: [ב] בשם. י"ג בשם:

פירוש רבינו עובדיה

שראו שבא ליד כהן שלא יאמרו ראינו זר אוכל חלות: וקפשה זקן זר. חטפה זקן זר ואכלה: קלקל לעצמו. דאכלה ואיענש: ותיקן לאחרים. שאחרים אוכלין ותולין בו, ומוצאים פתח להתיר, לפי שראוהו שאכל: ו חמשת רבעים. של קב חייבין בחלה, דכתיב (במדבר ט"ו) ראשית עריסותיכם, ועיסת מדבר היתה עומר לגלגולת, והעומר עשירית האיפה הוא, האיפה שלש סאין, והסאה ששה קבין, הרי י"ח קבין באיפה, והקב ד' לוגין, הרי ע"ב לוגין. עשירית ע' ז' לוגין, ועשירית שני לוגין הוא ביצה וחומש ביצה, שהלוג הוא ששה ביצים. כשבאו לירושלים והוסיפו שתות על המדות נמצא ו' לוגין [הם] ה', ולוג הז' [צ"ל ולוג הוא] חמשה ביצים, שכל ששה נעשים חמשה, וביצה וחומש ביצה נעשית ביצה. נמצא העומר שהיה במדבר שבעה לוגים וביצה וחומש ביצה, נעשה בירושלים ששה לוגין. כשבאו לציפורי והוסיפו שתות על המדות של ירושלים, נעשו הו' לוגין חמשה. והיינו חמשת רבעים קמח. ונקראו הלוגין רבעים, לפי שהלוג הוא רובע הקב, שהקב ד' לוגין: הן ושאורן. השאור שנותנין לתוכן:

דברי רבי יהושע. אמרו לו, מעשה וקפשה זקן זר. אמר להם, אף הוא קלקל לעצמו ותקן לאחרים:

ו חמשת רבעים קמח, חייבים בחלה. הם ושאורן וסבן ומרסנן, חמשת רבעים, חייבין. נטל מרסנן מתוכן וחזר לתוכן, הרי אלו פטורין:

ז שיעור החלה, אחד מעשרים וארבעה. העושה עיסה לעצמו, והעושה למשתה בנו, אחד מעשרים וארבעה. נחתום שהוא עושה למכר בשוק, וכן האשה שהיא עושה למכר בשוק, אחד מארבעים ושמונה^[א]. נטמאת עיסתה שוגגת או אנוסה, אחד מארבעים ושמונה^[א]. נטמאת מזידה, אחד מעשרים וארבעה, כדי שלא יהא חוטא נשכר:

ח רבי אליעזר אומר, נטלת מן הטהור על הטמא. פיצד. עיסה טהורה ועיסה טמאה, נוטל

וסובן. הוא הדק: מורסנן. הוא הגס. כולן מצטרפין עם הקמח להשלים השיעור, שכן עני אוכל פתו בעיסה מעורבת עם סובין ומורסנן: נוטל מורסנן מתוכן וחזר לתוכן הרי אלו פטורים. שאין דרך עיסה להחזיר מורסנן לתוכה לאחר שנטל ממנה: ז אחד מעשרים וארבעה. לפי שבעל הבית עיסתו מעוטה, ובפחות מאחד מעשרים וארבעה אין בה כדי מתנה, והתורה אמרה תתנו שיהא בו כדי נתנה: והעושה למשתה בנו. אף על פי שעושה עיסה מרובה לא פלוג בעיסת בעל הבית: נחתום שהוא עושה למכור בשוק. עיסתו מרובה, ובאחד ממ"ח יש בה כדי מתנה: וכן האשה שהיא עושה למכור. אף על פי שעיסתה מעוטה לא פלוג בפת העשוי למכור: נטמאת. הואיל ולשריפה עומדת א' ממ"ח: ח נטלת מן הטהור על הטמא. ולא חיישינן שמא יגעו זה בזה: נוטל כדי חלה. שיעור חלה שצריך ליטול מן הטהור והטמא, נוטל מאותה

[א] ושמונה. י"ג ושמונה:

פירוש רבינו עובדיה

עיסה הטהורה שלא הורמה חלתה: ונותן פחות מכביצה באמצע. בין הטמאה והטהורה, דפחות מכביצה אינו מטמא, ומניח החלה על אותו פחות מכביצה המחבר בין הטמאה והטהורה, שאין החלה מקבלת טומאה בכך: כדי שיטול מן המוקף. שתהיה הטמאה מחוברת לטהורה ע"י אותו פחות מכביצה, וכאילו הטמאה וטהורה עיסה אחת: וחכמים אוסרין. ליטול מן הטהורה על הטמאה, דחיישינן שמא יגע זו בזו אלא נוטל מן הטהור לעצמו ומן הטמא לעצמו. והלכה כחכמים:

א אוכלין עראי מן העסה עד שתתגלגל. שתתערב יפה, לפי שאין שם עיסה עליה קודם גלגול: ותטמטם בשעורים. לפי שעיסת השעורים מתפרדת ואינה מתערבת יפה כעיסה של חטים אלא מטמטם ביד: חייב מיתה. דנגמרה מלאכתה וטבל הוא במיתה: מגבהת חלתה. תקנת חכמים היא בעיסה טהורה למהר להפריש חלה בטהרה, שמא תטמא העיסה, דעיקר מצוה היא להמתין עד אחר גמר לישא: ובלבד שלא יהא שם חמשת רבעים קמח. שנתערבו במים, דבפחות מהן לא

כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה, ונותן פחות מכביצה באמצע, כדי שיטול מן המוקף, וחכמים אוסרין:

א אוכלין עראי מן העיסה, עד שתתגלגל. בתחטים ותטמטם בשעורים. גלגלה בתחטים וטמטמה בשעורים, האוכל ממנה חייב מיתה. כיון שהיא נותנת את הפנים, מגבהת חלתה, ובלבד שלא יהא שם חמשת רבעים קמח:

ב נדמעה עיסתה עד שלא גלגלה, פטורה, שהמדמיע פטור. ומשגלגלה, חייבת. גלגלה ספק טמאה עד שלא גלגלה, תעשה בטמאה. ומשגלגלה, תעשה בטהרה:

ג הקדישה עיסתה עד שלא גלגלה, ופדאתה, חייבת. משגלגלה, ופדאתה, חייבת. הקדישתה עד שלא גלגלה, וגלגלה ^[א] הגזפר, ואחר כך פדאתה, פטורה, שבשעת חובתה הייתה פטורה:

הגיעה העיסה לכלל חיוב חלה. ואית ספרים דגרסי ובלבד שלא יהיה שם חמשת רביעית קמח, כלומר שלא ישארו חמשת רביעיות קמח שלא נתערבו במים, דאם נשארו חמשת רביעיות לא נפטרו בחלה שהפריש קודם שנתגלגלו. ובירושלמי מוכיח שאם אמר ה"ז חלה על השאור ועל העיסה ועל הקמח הנשאר לכשתתגלגל העיסה כולה תתקדש זו שבידי לשם חלה, הרי זה מותר. וכן ילמד אדם בתוך ביתו לנשים לומר כן כשמפרישות חלה מיד אחר גלגול העיסה קודם עריכת הלחם: **ב** נדמעה עיסתה. נתערב בה תרומה בפחות ממאה חולין: משגלגלה חייבת. דכיון דנתחייבה בחלה כבר, תו לא פקע ע"י דמוע: עד שלא גלגלה תעשה בטומאה. כיון דאפילו אם תעשה בטהרה אין הכהן רשאי לאכלה מפני ספק שנוולד בה, יכול לטמאתה מיד קודם גלגול: משגלגלה תעשה בטהרה. אם נולד בה ספק לאחר הגלגול אסור לטמאותה, דחולין הטבולים לחלה כחלה דמו, ותרומה תלויה צריכה שמור: **ג** עד שלא גלגלה ופדאתה. ולאחר שפדאתה גלגלה, חייבת, כיון

[א] וגלגלה. י"ג וגלגלה:

ר"ש מסכת חלה פרק ב משנה ד

ונראה אף על גב דמהני סל לצירוף להתחייב בחלה היכא דלש פחות משיעור, מ"מ לענין מוקף לא מהני צירוף סל, דהא ר' אליעזר הוא דאמר בסוף פירקי, ומייתי לה בפרק כשם, ניטלת מן הטהור על הטמא, דנוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף, ולמה דוחק לעשות כן יניח אותו כדי חלה בכלי שהעיסה בתוכו ולא יגע, אלא ודאי בהכי לא חשיב מוקף אף על פי שמצרף להתחייב,

ועוד יש לפרש דאפילו תמצא לומר **דלענין מוקף מועיל צירוף סל בלא נגיעה** לא היה יכול לעשות כן במתניתין דטמאה וטהורה **מקפיד על תערובתו אין הכלי מצרף** [כדאיתא בירושלמי (הלכה ג) דפרקין דבר שהוא מקפיד על תערובתו אין הסל מצרפו] עיסה טהורה ועיסה טמאה עשו אותה כדבר שהוא מקפיד על תערובתו בעיסה תחלה אבל בעיסה שניה אין לשני מגע אצל הטבל **ובדבר שאין מקפיד על תערובתו אפילו כלי לא בעינן כדפרשי' בפ"ג דמעשר שני**, ולא הזכיר כאן צירוף כלי אלא לאשמעי' דאפי' כלי אין מועיל בדבר שמקפיד על תערובתו:

משנה מסכת מעשר שני פרק ג משנה יב

המשאיל קנקנין למעשר שני עד שלא גפן תורם מאחת על הכל ומשגפן תורם מכל אחת ואחת:

ר"ש מסכת מעשר שני פרק ג משנה יב

עד שלא גפן תורם מאחת על הכל - הכניס יין של טבל לחביות כל זמן שלא גפן נחשב מוקף ותורם מאחת על הכל אבל משגפן לא חשיב מוקף ותורם מכל אחת ואחת והשתא ניחא מה שרגילין להקשות בפ"ק דנדה (דף ב ב) גבי בודק את החבית להיות מפריש עליה תרומה כל ג' ימים ודאי דכיון דבעי מוקף היאך אפשר שלא ידע אי חומץ או יין ולפי מה שפירשתי ניחא **דלא בעינן מוקף בנגיעת היין אלא שלא גפן**

ובפ' כשם (דף ל א) משמע גבי עיסה לענין חלה דבעינן נגיעה במן המוקף ויש לחלק בין עיסה לשאר דברים אי נמי הכל שוה אלא מטמאה וטהורה מקפיד על תערובתו ואמר' בירושלמי פרק ב' (הל' ג) דחלה דבר שמקפיד על תערובתו אין הכלי מצרף עיסה טהורה לעיסה טמאה עשו אותם כדבר שמקפיד על תערובתו

חידושי הריטב"א מסכת נדה דף ז עמוד א

ומקפת. פירוש מקפת ממש שהיו נושכות זו בזו וכדמפרש ואזיל והכי איתא נמי במסכת סוטה פרק כשם (ל' א'), ואף על גב דבמוקף בתרומה ומעשרות סגי לן שיהא בבית במקום המשתמר, שאני חלה דכתיב ראשית עריסותיכם ולא חשיב ראשית עריסה אלא כשהכל ביחד בעיסה אחת.

הלכות קטנות לרא"ש (מנחות) הלכות חלה סי' ד'

והא דמצרכי רבנן נשיכה ור' אליעזר נגיעה. כו ה"מ לצרף יחד שתי עיסות שאין בכל אחת כשיעור. אבל לתרום מן המוקף אפילו נגיעה לא בעינן רק שיהא סמוכות זו לזו בפנינו. כדאמר גבי קנקנים של יין (מעשר שני פ"ג) הסמוכין זה לזה דאמר עד שלא גפן תורם מזו על זו והא דאמר עלה בירושלמי חמשה שקין בגורן תורם ומעשר מזו על זו והא דתנן במתני' רבי אליעזר אומר נטלת מן הטהור על הטמא כיצד עיסה טמאה ועיסה טהורה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה. ונותן פחות מכביצה באמצע כדי להנטל מן המוקף אלמא בעינן נגיעה לענין מוקף טהורה וטמאה שאני כדאיתא בירושלמי דהאי פירקין (בסופו) דבר שהוא מקפיד על תערובתו אין הכלי מצרף. עיסה טהורה ועיסה טמאה עשה אותו כדבר המקפיד על תערובתו. בעיסה תחלה. אבל בעיסה שניה אין

לשני מגע אצל הטבל והא דקאמר אין הכלי מצרף לאו דווקא דלא בעי כלי אלא לאשמועינן דאפי' כלי אין מועיל בדבר המקפיד על מעורבו:

תוספות הרא"ש נדה דף ת.

ונראה אע"ג דמהני צירוף סל להתחייב בחלה היכא דלש פחות מכשיעור מ"מ **לענין מוקף לא מהני צירוף סל** דהא ר' אליעזר גופיה דאמר דפרק כשם דחלה ניטלת מן הטהור על הטמא כגון דנוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף ולמה דוחק לעשות כן יניח אותו כדי חלה בכלי שהעיסה טמאה בתוכו **ולא יגע** אלא ודאי לא חשיב מוקף בהכי אע"פ שמצרף להתחייב, ועי"ל דאפי' להתחייב **לא מצרף אלא א"כ נגע** ולא אתא ר' אליעזר לאפוקי אלא דלא בעי' נשיכה, וכן משמע לישנא דמתני' דקתני העושה עיסתו קבים ונגעו זה בזה פטורין עד שישוכו ר' אליעזר אומר אף הרודה כו' משמע דאתי לאפוקי נשיכה אבל נגיעה בסל בעי, ועי"ל דאפי' אם תמצא לומר דלענין מוקף **מועיל צירוף סל בלא נגיעה** לא היה יכול לעשות כן בפרק כשם בטמאה וטהורה דכיון דקפיד עלייהו שלא יגעו זה בזה אין מועיל צירוף כלי כדמוכח בירושלמי בפ"ב דחלה דאמרינן התם דבר שמקפיד על תערובתו איז הכלי מצרף עיסה טהורה.

מרדכי מסכת פסחים פרק אלו עוברין רמז תקצט

ורבינו אליעזר ממיץ כתב בס"י דכי קאמר ר' אליעזר דמהני צירוף סל להחמיר דוקא לחייב עיסה הנלווהה שלא כשיעור כדמייט ליה הכא על הנהו נשי דנהיג למיפא קפיזא קפיזא **אבל אם היה שיעור עיסה אין צירוף סל פוטר זה את זה** דלא אשכחן צירוף סל אלא גבי מעלות בקדש דתנן הכלי מצרף כל מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה. ותנן נמי בפרק ב' דמסכת חלה [מ"י] ומיייתנן לה בסוטה פרק כשם [דף ל א] רבי אליעזר אומר ניטלת מן הטהור על הטמא כיצד עיסה טהורה ועיסה טמאה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף מדמצריך רבי אליעזר חוט של בצק אלמא צירוף סל לא מהני היכא שנילושה כשיעור. וספר המצות ואבי העזרי חולקין ופוסקים **דצירוף מהני** (*מההיא) [*וההיא] דפרק כשם [*מתרץ] בירושלמי משום דהוי דבר שהוא מקפיד על תערובתו על כן אין הכלי מצרפן:

תוספות מסכת נדה דף ז עמוד א

וממקפת וקורא לה שם -והוא דפסקינן לקמן כר' אליעזר דאמר הסל מצרפן לחלה ולא בעי נגיעה היינו להתחייב בחלה אם לשפחות מכשיעור דהכי תנא במסכת חלה (פ"ב מ"ד) העושה עיסתו קביים ונגעו זה בזה פטורין מן החלה עד שישוכו ר"א אומר אף הרודה ונותן לסל הסל מצרפן וכן משמע באלו עוברין (פסחים מח:) והשתא אתי שפיר דר"א גופיה מצריך נגיעה בשעת קריאת שם בפרק כשם (סוטה דף ל.) ונכון בפסח להגיע כל המצות (בסל) כשמפרישין אחת על כולן דאין הסל מצרפן לכך ואף על גב דאמרינן בפ"ק דביצה (דף ט.) ובבכורות בפרק עד כמה (דף כז.) אמרינן תרומת חוצה לארץ אוכל והולך ואח"כ מפריש אף על גב דאין מוקף למה שאכל כבר היינו בעיסה שנילושה יחד והיתה כבר מחוברת הקילו בתרומת חוצה לארץ וצ"ע אי חשוב מוקף בנגיעה גרידא בלא צירוף הכלי או בלא נשיכה דנותן פחות מכביצה באמצע מצינן למימר דהיינו נשיכה.

גליון תוס' בדה ז

ויע"ל דאפילו [בלא] מוקף אפשר שיועיל צירוף סל ובפרק כשם דבעי ר' אליעזר נגיעה משום דמקפיד על נגיעתו משום שומאא אין מועיל צירוף כלי וכן משמע קצת בירושלמי דאמר במסכת חלה בפ"ב דבר שהוא מקפיד על [חבורו] אין הבית מצטרף

(נראה במקום בית גרסינן כלי) אינו מקפיד על תערובתו הכלי מצרף עיסה טהורה ועיסה טמאה עשו אותם כדבר שמקפיד על תערובתו, גי' +

ספר מצוות גדול עשין סימן קמא

ואומר רבינו יצחק דווקא כשאין בכל אחת ואחת כשיעור צריך צירוף סל ונגיעה אבל אם יש בכל אחת כשיעור שאין צריך צירוף רק לפטור מאחת את חברתה צירוף סל בלא נגיעה מועלת בכל דבר שאין מקפיד על תערובתו כדאמר בירושלמי (דף יד, א) שכל דבר שמקפיד על תערובתו כגון טהורה וטמאה או חטיין ושעורין וכיוצא בזה אין הסל מצרפן, ומטעם זה מתישב מה שאמר רבי אליעזר במסכת חלה (פ"ב מ"ח) ומביאה בפרק כשם (סוטה ל, ב) שתי עיסות אחת טמאה ואחת טהורה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע שלא יקבל טמאה מן הטמאה כדי לתרום מן המוקף [ו] משמע שם שלא יועיל צירוף סל וזהו הטעם מפני שמקפיד על תערובתו כאשר ביארנו:

ספר מצוות קטן, הגהות רבינו פרץ מצוה רמז הגהה א

איכא מאן דאמר דרבי אליעזר לא בעי כלל נשיכה, אבל נגיעה דסל בעי ופר"י דהיינו דוקא להביאו לידי חיוב אבל לפטור זה את זה אפילו בלא נגיעה מצטרפין כשהן בסל

ספר התרומה הלכות חלה סימן פא

תנן במס' חלה (פ"ב) העושה עיסתו קבי' ונגעו זה בזה פטורים מן החלה עד שישוכו ר"א אומר אף הרודה ונותן לסל. הסל מצרפן לחלה. פרק קמא דנדה ופרק אלו עוברין (פסחים מ"ד) פוסק שמואל כר"א. ונראה דהיינו דווקא להתחייב העיסה בחלה אם אין בכל אחת כשיעור. שעל דבר זה אמרו במשנה. וכן נמי מוכח פרק אלו עוברין הני נשי דנהוג למיפ' קפיזא קפיזא בפסחא. ופריך חומרא דאתי לידי קולא הוא דמפקע להו מחלה. ומשני דעביד לה כר"א. דא' הסל מצרפן לחלה. אבל לענין חשיבות מוקף בשעת קריאת שם להפריש מעיסה זו מעט כדי לפטור עיסה זו **צריך נגיעה כמו בתרומה ומעשר** שצריך בה נגיעה משום מוקף. וכן כדי לפטור גם עיסה אחרת לא יועיל צירוף סל אלא יצטרך נגיעה או נשיכה כלם יחד שהרי בשתי עיסות אחת טמאה ואחת טהורה למה מצר' ר"א פ' כשם להפסיק בינתיים פחות מכביצה יתנם בכלי רחוקים זה מזה. **מיהו** יכול להיות דאפי' בשעת קריאה שם **יועיל צירוף סל** לפטור מאחת את עיסה אחרת. והא דבעי ר"א בביצה בין עיסה טמאה לטהורה התם כיון דמקפיד על נגיעתן מפני הטמאה לא יועיל צירוף סל. וכן משמע בירושלמי דמס' חלה דבר שהוא מקפיד על תערובתו אין הבית מצרף. דבר שאין מקפיד על תערובתו הבית מצרף. **ונראה דבמקום הבית גר' הכלי מצרף.**

מיהו קשה. דמשמע דבעי נגיעה עם צרוף כלי אפי' לחיי' עיסות קטנות בחלה. דהא דקאמר פ' אלו עוברין ר' יהושע בן לוי לא אמר ר' אליעזר הסל מצרפן לחלה אלא בככרות של בבל שנושכות זו את זו אבל בעבין לא והא אמר ר' חנינא אפי' בעבין. ומשמע דעל כרחין תנא קמא דאמר עד שישוכו קאי ר"א דאמר דבעינן צירוף סל עם נשיכה לר' יהושע או עם נגיעה לר' חנינא אבל בצרוף כלי לחוד לא יועיל. ואם כן ק' ההיא דירו' דקאמר אם אין מקפיד על תערובתן הכלי מצרף בלא נגיעה. ואם נאמר דר' חנינא דא' אפי' בעבין דליכא נשיכה יועיל צירוף סל וכמו דלא בעינן נשיכה לא בעינן נגיעה רק צירוף סל לחודיה אתיא שפיר ההיא דירו' אליביה. אי נמי בירושלמי מיירי **לפטור מאחת על חברתה ושתייהן יש בהן כשיעור** כגון ההיא דסוטה שמפריש מעיסה זו לפטור עיסה זו. לכך **בצירוף כלי בלא נגיעה סגי**. אבל אם אין בהם כשיעור לא יתחייבו על ידי צירוף כלי לחודיה אלא א"כ יש נשיכה או נגיעה ושמעתי מהר"ר יצחק ב"ר אברהם

שיש בירו' פרק כל שעה וישליכנה לאויר בית אויר בית מצרף לחלה. ואי' קרקע ב' מצרף לחלה. ומשני דבר שמקפיד על תערובתו אין הבית מצרף. דבר שאינו מקפיד על תערובתו הבית מצרף. משמע דבית דווקא קאמר שאויר בית מצרף כשמשליכנה לאויר הבית. והשתא כללו של דבר להתחייב בחלה כשעושה מצות קטנות צ' צירוף כלי וגם נשיכה לר"י ב"ל או נגיעה לר"ח. אבל כשיש לכל אחת ואחת כשיעור ורוצה לפטור מאחת את כולן א"צ רק צירוף כלי או השלכה לאויר הבית בזמן ששתייהן טמאות או שתייהן טהורות כדאיתא בירו' בזמן שאינו מקפיד על תערובתו הבית מצרף. פי' אויר בית או אויר כלי.

ספר התרומה הלכות חלה סימן פב

בשעת קריאת שם חלה צריך ליקח מעט מן העיסה וליגע **ההוא מועט אל העיסה** גדולה ולומר באותה שעה הרי זו חלה או תרומה ולא **סגי בצירוף כלי בלא נגיעה** כדפרי' לעיל כדי להפריש מן המוקף מדמצר' ר"א פחות מכביצה בשעת קריאת שם ליתן בין עיסה טהורה לטמאה אף על גב דאיכא למימר כיון דמקפיד על תערובתו מפני הטומאה אין הכלי מצרף כדאיתא בירו'. אבל בעלמא יועיל צירוף כלי בלא נגיעה. אבל לעולם **ההיא מעט עיסה שקורא לה שם חלה צריך ליגע בעיסה או למצה אחרת גדולה והאחרות פטורות ע"י צירוף ולעולם צריך להקיף בשעת קריאתה שם חלה.**

שו"ת הרשב"א חלק א סימן תתלד

וזה השיב הרב רבי יצחק בר שמשון אמרו' אדני אמרות טהורות. לפקוח עינים עורות. להקפיד אור קהות להבין ולהורות. כי טל אורות טליו ואשד נחליו ונשפי אגליו. מים כבירים שוטפין על כל גדותיו צפים. ידידי חמודי הר"ר יצחק אל תדינני למה שלא השבתיך על שאלותיך. כי ידוע לחברי שכתבך בא לידי ומבין טרדות חפשתיו ולא מצאתיו. והנני משיבך לפי אומד הדעת שסבורני. שהיה בכתבך שתמה' על שהייתי מצרף בסל כל העיסה' אחר אפייתן בפסח ונוטל אחת לחלה על כלן. וכתבת דר' אליעזר לא אמר הסל מצרפן אלא לחומר' בפחות מכשיעור לחייבו על ידי צירוף אבל לקולא לא. דע לך ידידי שבכל צרפת נוהגים כן. וגם ספר התרומה' פסק כן. ויודע אני שארית דבריך אבי העוזרי. למה לא ראית מסקנא דמלתא? כי בסוף דבריו כתב כי בודאי שרי לעשות כן. ומה שכתבת תחלה מדאמר פר' כשם (סוטה דף ל') שתי עיסות אחת טמאה ואחת טהורה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה. ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף. וקשיא לך הוא צריך להקיף אמאי אין הכלי מצרפן? לא קשיא כלל. כי הירושלמי מקשה ומתרץ משום דאחת טמאה ואחת טהורה. וכל דבר שהוא מקפיד על תערובתו אין הכלי מצרפן. אבל המנהג שאתה נוהג שאתה נוטל מכל עיסה ועיסה מעט ואתה עושה מעט החלות חררה אין זה מנהג כשר בו. מתוך שאתה משהה אותם הם באים לידי חמוץ.

תוספות מסכת פסחים דף מו עמוד ב

ואין נראה לריב"א מה שמשמע מתוך פ"ה דאע"פ שהיה בהן כדי חיוב חלה מתחלה בעינן צירוף סל להפריש אחת על כולן וכן משמע בפסק שלו לקמן דלא בעינן צירוף סל לר' אליעזר אלא כשלא היה בתחלה שיעור חלה דאחזי מייתי לה לקמן בשמעתין גבי הני נשי דאפיין קפיזי לפסחא והכי תניא בהדיא במס' חלה (פ"ב משנה ד) דתנן העושה עיסתו קבין קבין פטור מן החלה עד שישוכו ר' אליעזר אומר אף הרודה ונותן לסל וכו' משמע בהדיא דמיירי היכא דלא היה שיעור חלה אבל **היכא דיש שיעור חלה לא בעינן צירוף סל להפריש מזה על זה** אלא הקפה בעלמא כדי לתרום מן המוקף כמו בתרומה ומעשר דלא בעינן צירוף סל להפריש מזה על זה אלא הקפה מיהו נראה לר"י **דעם נתינה לסל בעינן נמי**

נגיעה בהדי הדדי משום נטילת חלה מן המוקף וכדאמר ר' אליעזר גופיה בפ' כשם (סוטה ל.) שתי עיסות אחת טהורה ואחת טמאה נותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף מדלא שרי על ידי צירוף סל משמע דבעי נמי נגיעה.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פסחים פרק ג הלכה ג

תמן א"ר ירמיה בשם ר' זעירה שני חצי זיתים בתוך הבית אין הבית מצרף, בכלי הכלי מצרף, והכא הוא אומר הכין. אמר ר' יוסה עד שהוא באויר הבית יקרא לה שם. אויר הבית מצרף לחלה אין קרקע הבית מצרף לחמץ.

ביאור הגר"א יורה דעה סימן שכה ס"ק ח

במשנה חלה פ"ב מ"ח – נראה שצריך נגיעה ❖ במשנה במעשר שני פ"ג מ"ב – נראה שמשפיק שיהיו לפניו ❖ בירושלמי פסחים פ"ג ה"ג – נראה שמשפיק שיהיו באותו חלל בית ❖ כוונת רבנו להסביר יחס המקורות השונים ❖ כוונת רבנו להסביר יחס דין מוקף לדין צירוף ❖ כוונת רבנו להגדיר ג' דינים בדין מוקף

(ח) אם יש כו'. כ"כ הרא"ש והטור. ובדין זה נסתבכו גאוני עולם עתוס' דנדה ז' א' ד"ה ומקפת כו' והר"ש שם במתני' ד' ותוס' דפסחים מ"ו ב' סד"ה הואיל ורא"ש ומרדכי שם ובסה"ת האריך בזה מאד ע"ש ומ"מ דברי הרא"ש הן עיקר ומתני' דפ"ג דמ"ש מסייעתו עד שלא גפן כו' וכ"כ הר"ש שם ע"ש ומ"ש בספ"ב ונותן פחות כו' כדי שיטול כו' כבר כ' בירושלמי שם משום דמקפיד על תערובתן וכמ"ש למטה ואדרבה משם ראינו וכן ההיא דפרק בתרא דטבול יום ודפ"ק דנדה דמקפת כו' ג"כ משום זה ודלא כתוס' הנ"ל וכ"כ הר"ש והרא"ש וסה"ת והנה אבאר דג' דינים בזה אם הם בלא כלי כלל א"צ אפי' נגיעה ואפי' רחוקים הבית מצרפן ואם הם בתוך כלי ופתוחים מלמעלה צריכין הקפה והוא קירוב ונגיעת כלים אהדדי וזה מן המוקף כמו אין מקיפין שתי חביות וכמ"ש רש"י בס"פ כשם ואם הם סתומים אפי' נגיעה לא מהני וכמ"ש בפ"ג דמ"ש עד שלא גפן כו' וכ"פ הרמב"ם וש"ע בסי' של"א סכ"ו וכמ"ש בתוספתא פ"ג דתרומות פירות המפוזרים כו' ר"ל כיון שהם בלא כלי שקי תבואה כו' כיון שהם בכלי אם היו בהקיפה אחת ר"ל נוגעין זה לזה כנ"ל אין מקיפין כו' לפי שהחביות אף על גב שנוגעין להדדי אעפ"כ יש למעלה חלל טפח ואסור בי"ט וכן חביות שלא כו' וג"כ בהקיפה אלא דסתמם כשסדורין במרתף הן בהקיפה משיסתם כו' וזש"ש בסכ"ה כיצד כו' בבית אחר אבל בלא"ה הבית מצרפן. ובירושלמי ספ"ג דמ"ש עד שלא גפן כו' בש"א יפתח כו' דב"ש פליג על הכל ואמר דאפי' עד שלא גפן כגפן דמי ואמר בירושלמי שם א"ר חנינא וקשיא על דב"ש מה בינה לחמשה שקין בגורן שמא אין תורמין ומעשרין מזה על זה ובספ"ב דחלה על מתני' ונותן פחות מכביצה כו' פריך ואין הבית מצטרף ומשני דבר שהוא מקפיד על תערובתן אין הבית מצטרף ושאלו מקפיד על תערובתן הבית מצטרף עיסה טמאה ועיסה טהורה עשו כדבר שהוא מקפיד על תערובתן ובסה"ת הגיה הכלי מצטרף ובחנם הגיה וכן"ל וכן בירושלמי דפ"ג דפסחים וישליכנה לאויר בית אויר בית מצטרף ואין קרקע בית מצטרף ומשני דבר שמקפיד על תערובתן אין הבית מצרף דבר שאינו מקפיד על תערובתן הבית מצרף.

חזירו כו'. וכל זה ברור. אלא אי קשיא הא קשיא אגוף הדין דמוקף אפילו באינו מקפיד
 דפסק בשו"ע סוף סימן שכ"ה כדעת הטור והרא"ש דאין צריך לא נגיעה ולא צירוף
 סל, והיינו על פי מה שדחה בצ"י [שם ד"ה ואם יש] דצרי ספר התרומה סימן פ"ב מקמיה
 דצרי הרא"ש והרשב"א צפסקי חלה שלו [שער ב] והרמב"ם. ולפענ"ד נ"ע דצד, דהא
 דעת הסמ"ג עשין קמ"א דף ר"ב ע"ד צ"ס ר"י דלענין מוקף צריך צירוף סל בלא
נגיעה, וכן כתבו תוספות בפרק אלו עוזרין [הג"ל] צ"ס ר"י, ואף על גב דכתבו שם
 בשמו דצריך אפילו נגיעה וכן דעת התוספות בפרק קמא דנדה [הג"ל] וכן דעת הרוקח
 סימן שכ"ט [ד"ה הסל] והוא סותר לדברי סמ"ג צ"ס ר"י, וצריך לומר דתרי ר"י נינהו,
 מכל מקום מדברי כולם מוצא דעל כל פנים צריך צירוף סל, וכן כתב ה"ר פרץ בהגהת
 סמ"ק סימן רמ"ו [שם] וגם בתשובת מיימוני להלכות זרעים [סימן יב] כתב דצרי ספר
 התרומה, אם כן אדרבה הרי כל הנך רצותא פליגי על הרא"ש ורצים נינהו, והראיה
 שהציא הרא"ש מקנקנים של יין [מעשר שני פ"ג משנה יב] וכן מחמשה [שקין] שהיו בגורן
 [ירושלמי שם הלכה ו] אינה ראייה, דעיסה שאני וכמו שכתב הר"ש בפרק (ב') [ג] דמעשר
 שני [שם ד"ה בית שמאי]. ומה שכתב הצ"י [הג"ל] שכן משמע דעת הרמב"ם, לא ידעתי
 שום משמעות, ואדרבה י"ל דסבירא ליה כר"י שבתוספות פרק אלו עוזרין דצריך אפילו
 נגיעה ואין מחלק בין עיסה טהורה לטמאה, וסבירא ליה הא דקתני במתניתין [חלה פ"ב
 משנה ט] ועיסה טמאה היינו לאשמועינן דאפילו בטמאה שרי בכהאי גוונא, אי נמי
 לאשמועינן דמותר לגרום טומאה לחולין, ועל כן כתב הרמב"ם בסוף פרק ו' מהלכות
 זכורים [הלכה יב] וז"ל, ומותר לגרום טומאה לחולין שצאריך ישראל לפיכך שמי עיסות
 אחת טמאה ואחת טהורה נוטל כדי חלת שתיים מעיסה שלא הורמה חלתה ונותנה
 באמצע סמוך לעיסה טהורה ומושך מן הטמאה לטהורה [כדי צילה] כדי לתרום מן
 המוקף, עכ"ל. ואף על גב ד"ל דדוקא בהך דטמאה מצריך נגיעה, מכל מקום מאן
 מוכח. ועוד, דנהי בעלמא לא מצריך נגיעה דלמא צירוף סל צעי, ובאמת פשט דצרי
 משמע דלענין לתרום מן המוקף אין חילוק בין טהורה לטמאה ובכל גוני צריך נגיעה
 בעיסה. ומה שכתב הרמב"ם בפרק ג' מהלכות תרומות דין י"ח בשתי מגורות שצצית
 אחד או שתי חציות תורם מאחד על חזירו, נמי אין ראייה וכמו שכתבתי לעיל דעיסה
שאני. ומה שכתב בצ"י [הג"ל] שכן כתב הרשב"א צפסקי חלה שלו [שם], אין צידי הספר
 על כן לא אוכל להשיב עליו בזה. מיהו רבינו ירוחם [שם] כתב צ"ס ר"י צרי יהודה
 וריצ"א כהרא"ש, וכך כתוב בהג"ה בתשובת מיימוני שם [סימן יג] צ"ס ריצ"א, וכן
 משמע דעת הר"ן בסוף פרק אלו עוזרין [פסחים יד, א ד"ה גמ'], וכן דעת הצרטורה פרק

שהאשה נריכה למדוד לא גרע מתכלין לנחתום דשרי (צ"ה כט.) (ה):

12

כלי לזרפן ושם יתבאר ד' ע"ה: **וכתב** נספר המנהיג (ה'ל' פסח סי' לח) שצריך להפריש חלה מכל מדה ומדה ואין להקיף כמה עיסות ולהפריש מאחת על כולן כי הסל מזרפן לא אמרו אלף בשלל היה בכל אחת שיעור חלה ולחומרם אלף לא להקל עכ"ל. ונראה דאפילו לדידן שאין לנו נותנין חלה לכהן שייך לומר כן וכבר הזכיר סברא זו בפרק אלו עוצרין המרדכי (סי' תקנ"ט) בשם רבי אליעזר ממין (יראים השלם ח"א סי' קמח סו:) וכתב שספר המלכות (לאין עט לא ע"ג עשין קמח רג

ע"ה) ואבי העזרי (סי' קסו) חולקין עליו וכך הן דברי רבינו בענין הלכות חלה (יו"ד סי' שנה) ואדרבה היקל בשם נספר שיעור חלה ורואה להפריש מזה על זו שאינו צריך צירוף סל ולא נגיעה רק בשמירתה לפניו כפי להפריש מזה על זו וכן כתב גם כן כאלן בסמון וכן הס' דברי הרא"ש בפרק קמח דיוס טוב (סי' יג) וכן מנאמי בתשובה אשכנזית ח"ל שמתמה על שהייתי מזרף כל המנות לסל אחד אחר אפיייתן בפסח וטעם מאחת חלה וכתב דברי אליעזר לא אמר הסל מזרפן אלף לחומרם אלף לא לקולא דע לך מורי שכלל זרפת נוהגים כן וגם ספר התרומה (סי' פא) פסק כן ויודע אני שראית דברך באבי העזרי למה לא ראית מסקנת דמילתא כי בסוף דבריו כתב דודאי שרי לעשות כן אלף המנהג שאתה נוהג לטעול מכל עיסה ועיסה מעט ואמה עושה מכל המנות חרות אחת אין זה מנהג כשר כי בתוך שאתה משהה אותן הם צאים לידי חימוץ עכ"ל: [בדק הבית]

ואחר כך מצאתיה בתוך תשובות הרשב"א (ח"א סי' תתלד) ונראה לי שהיא תשובת מהר"ם (דפ' קושטא סי' כא, דפ' לכות סי' שסו, דפ' פראג סי' שכב) [עד כאן] ונראה דהיינו דוקא בתוך הפסח אלף אם לש קודם הפסח שפיר דמי לעשות כמו שהיה אותו חכם עושה לטעול מכל עיסה ועיסה מעט וכו' וזה נכון יותר מלהמתין עד לאחר אפיה וכל שכן צריך ישראל לדיכא למיחש שמא יאכל ממנה ואין חקנה להפריש על מה שנאכל ממנה ומכל מקום אם אי אפשר להפריש מכל אחת מפני המהירות שפיר דמי להפריש אחר אפיה מיד (ב): **ואם** ידוע שהיה בעיסה שיעור חלה ושכח ונשכח צירוף ס' אין צריך וכו'. כן כתב הרא"ש בפרק אלו עוצרין (סי' ו) מדלג מיימי דרבי אליעזר אלף אהני נשי דלישי קפיוא קפיוא דלא היה צו שיעור חלה אלף אם מתחלה היה צו שיעור חלה אין צריך צירוף סל אלף הקפה בעלמא כדי לתרום מן המוקף ודלא כדמשמע מדברי הר"ף (יד) ורש"י (מס: ד"ה אמר ליה) הן דאף על פי שהיה שם מתחלה כדי חיוז חלה אפילו הכי צו צירוף סל והר"ן (ד"ה גמ') כתב גם כן כדברי הרא"ש: **ומשכח** מדברי רבינו שאם יש בעיסה שיעור חלה לכתחלה צריך להפריש חלה בעודה עיסה קודם שחאפה וכן נראה מדברי הרמב"ם בפרק ח' מהלכות בכורים (ה' ד-ו) והאגור (סוסי' משקט) כתב בשם שני הלוקט (סי' רצ פו:) זה לשונו ה"ר מאיר כתב דוקא דיעבד טוב לעשות כן לזרפו בכלי אלף לכתחלה לא דראשית ערסומיכס אמר רחמנא (נמדנ' טו כ) בעודה עיסה אלף בפסח ובכל יום טוב שמשקרא עליה שם אסור לטעולו וגם אין שורפין קדשים דיוס טוב (שנה כ: וש"ס) הואיל ולא אפשר צענין אחר מותר עכ"ל וכבר כתבתי בסמון שאם אי אפשר להפריש מכל עיסה מפני המהירות מפרשין אחר אפיה מיד: **אפילו** שכח ואכל קצת יפריש עד המותר דחלת חוצה דאריך אובל' והולך ואחר כך מפרש. מימלא דשמואל צנכורות פרק עד כמה (פ.) וכתב המרדכי בפרק אלו עוצרין (סי' תקנ"ט) ואם שכח ולא הפריש מערב יום טוב אין לסמוך

דרכי משה

תנז (א) **וכתב** מהר"י ווייל (סי' קצג) וצריך לזהר שזה שנוטל לחלה תוך הסל (יהא נוגע) ג' לכל המצות וכן משמע בהגהות אשר"י וכתב הכל בו (סי' פט נח:) הא דמועיל צירוף סל היינו דוקא כשהכל של אדם אחד אבל אם הוא של שני בני אדם אינו מצטרף ובאיש אחד נמי לא אלא אם כן הוא מין אחד עכ"ל. וכן הוא ביורה דעה הלכות חלה (סי' שכו רסו.) ועיין לקמן בהלכות חלה (יו"ד סי' שכח רסח.) כיצד יברך על החלה כי אין חילוק בין פסח לשאר ימות השנה:

פרישה

(ג) **ושכח** להפריש וכו'. דוקא שנת אלף לכתחלה מזה להפריש קודם אפיה דכתיב ראשית ערסומיכס בעודה עיסה קודם שחאפה עיסה יכול ג"כ להפריש מאחת על אחת ואין צריך אלף חלה אף על פי שיש בכל אחת שיעור חלה: (ד) **א"א** יקרב וכו'. כדי לתרום מן המוקף:

הגהות והערות

[ב] דהיינו בכל עיסה ועיסה וכן הגירסא בכתב יד שהיה "בעיסות" (ועיין בית אריס אות ד): [ג] בכתב יד אחד ליתא לחיבות "יהא נוגע" ובכתב יד אחר הגירסא "יהא נוגע תוך הסל" ובנדפס לפנינו "תוך הסל (יהא נוגע)" ובהגהות ר' יצחק דב הלוי במבגר (דפ' אל המקורות) כתב ח"ל עיין במהר"י וייל סימן קצג. דשתי חיבות "תוך הסל" מיותרות הנה ושתי חיבות "יהא נוגע" צריך להיות בלתי הקפת שני חצאי עגול כאשר הוא בדרכי משה שלפנינו וטעות טופר הוא ועיין ב"י יורה דעה סימן שכח בשם ספר התרומה עד כאן. [ואמנם בב"י כתב שם בשם ספר התרומה שמה שמפריש חלה צריך שיגע לעיסה בשעת הפרשה עיי"ש]. ח"ל מהר"י וייל אלא יעשה עוגה קטנה וכו' ולאחר אפיה יניח כל המצות בכלי ויהיה שלא יהא יוצא שום מצה לחץ כללי והעוגה קטנה יהא נוגע לכל המצות והכי משמע בהגיה באשר"י, עד

הגה ואם היה בו שיעור חלה (ח) ושכח להפריש, יפריש (ט) אחר כך, (י) ואפלו צרוף סל (יב) לא צריך. ואם לקח ממקצת העסות וממקצת לא לקח ונתערבו, צריך לקח חלה (יא) מכל אחת ואחת, או ילוש עסה אחת (יב) ויקח ממנה גם כן על אותן שנתערבו, (יג) ואם מפיר מצה אחת שחיתכה בחלה, נוטל ממנה על האחרות (הגהות מיימוני פרק ג ומרדכי ריש פרק אלו עוברין ובית יוסף בשם תוספות פרק קמא דביצה): **ב. יהלש עסה ביום טוב של פסח**

ג. משנה פסחים מו וכו' אליעזר הסקמח הפוסקים.

באר היטב

להפריש מכל עסה ועסה אשה אחת ומברכת לעצמה. ולענין הכרחה אין חילוק בין פסח לשאר ימות השנה, דרכי משה ושו"י יורה דעה סימן שכח, עין שם. ובדרישה יורה דעה שם כתב טעם להנהיגין לומר בפסח תרימה חלה מצה מן העסה, עין שם, וגם נתן טעם למה שנהגין לעשותה החלה תחלה כעין מצה ואחר כך משליכה לאור, ומסיים שם שבבית מהרש"ל נהגו לשפך בלי תקון, וכן כתב משה משה, ואם נפלה

שערי תשובה

כ"ו משום דחלת חוץ לארץ יש לה תקנה שאוכל ומשיר, מה שאין כן בערב פסח שחל בשבת אין תקנה, עין שם, וענין לעיל סימן תמ"ד דיש תקון בדרישה מכל מקום לכתחלה מיהת יש להזהר בזה: (ב) לא צריך. עין באר היטב שהביא מהלבוש, וענין באלוה זוטא ואלוה רבה על דברי הלבוש בזה ובפנים מאירות חלק א סימן צו כתב ששעות סופר בלבוש וצריך לומר יקח פרוסה קטנה מן הבצושה וישמר אותה לחל המועד ויכריז להפריש חלה

החלה לתוך התבשיל רותח הנה מלבד דין תערובות חלה שנתבאר ביורה דעה סימן שכד, יש לדון בזה דין אסור חמץ, עין סימן תנ"ז סעיף ג. והחזק יעקב בשם חמיו כתב, שהורה שמתיר בהנאה או לקימו עד אחר פסח, עין שם: **ד. לא צריך.** אבל צריך שיהיו שניהם מנחים לפניו, אף דקיימא לן חלת חוץ לארץ אוכל והולך ואחר כך מפריש, מכל מקום לכתחלה בעי שיהא מן המקף, מגן אברהם. וחק יעקב כתב, דאין צריך מן המקף, דחלת חוץ לארץ אוכל והולך ואחר כך מפריש וענין אחרונים. כתב במגיד משנה ומנהגים ולבוש, אם שכח להפריש מן העסות של מצת המצוה יכול להמתין עד הלילה כדי שיהיה מן שלמות על הקצרה, וכשיבצע מצה השניה לשנים לשמר חצייה לאפיקומן, אז יניח השתי מצות השלמות ושני השברים בכלי לפרנס ויכסם, ויקח פרוסה קטנה מן הבצושה, ומבכר להפריש חלה, וישמר לחל המועד. [מתר להנות בעת שרפתה, מהרי"ל, אלא שסכים ומכל מקום נכון לעשות מדורה בפני עצמו]. ושו"ת פתח המועד. ונראה לי, שטוב יותר שיבצע ממנה תחלה פרוסה קטנה מיד ביום, שמא יחזור וישכח, דהא בלא הכי יבצענה בלא ברכה, עכ"ל. וכתב חזק יעקב, וכן ראוי לנהג שלא להמתין עד הלילה, דהא בלאו הכי עסה שגלושה מערב יום טוב אסור להפריש ממנו ביום טוב,

משנה ברורה

כמה "אחרונים דמתיר להפריש חלה" ביום טוב, אבל אם נצטרפו בכלי קדם יום טוב, או שהיה בכל עסה שיעור חלה, שאז בא החיוב חלה קדם יום טוב, אסור להפריש חלה ביום טוב, אלא אם מנכר מצותיה של כל עסה ועסה בפני עצמה, מתר לאכל כל מצותיה של העסה² ולשיר מאחת ממצותיה מעט על סמך שיפריש ממנה בחל המועד מעט לשם חלה וישרפנה,³ אבל אם נתערבו המצות, צריך לשיר מכל מצה ומצה מעט, ואחר יום טוב יצורף כל החתיכות בכלי אחד ויקח חלה מן חתיכה אחת, (דהינו שיפריש ממנה מעט)²² על כלן, או שיעשה באפן זה, שילוש ויאפה עסה קטנה פחות מפשעור ביום טוב ויצרפם עם המצות בסל אחד כדי שיתחבב בחלה, ואחר כך יכול להפריש מעסה זו על כלם, כיון דחיוב של עסה זו בא עתה ביום טוב, רשאי להפריש ממנה ביום טוב,²³ ואפלו לא היה בכל עסה כשעור, ונצטרפו כל המצות בכלי אחד קדם יום טוב, גם כן נכון לעשות תקנה זו. ולכתחלה כל שהזכר קדם לילה²⁴ יפריש תכף חלה, ולא יניח להפריש ביום טוב: (יא) מכל אחת ואחת. דאם יקח מאחת, יש לחוש שמא זו מאותה שפכר נפטר, ואם כן הוי לה מן הפטור על החיוב: (יב) ויקח ממנה וכו'. רוצה לומר, כ"י שיכונן בהפרשתו לפטור את כל העסות החיבות, וצריך שיהיו כלן מנחין לפניו בבית אחד, וכנ"ל בסעיף קטן ז: (יג) ואם מפיר וכו'. רוצה לומר, שהיא מעסה שלא הפרש עדין חלתה ממנה:

צריך "לקרבם שיגעו זה בזה, אכן אם יש בכל עסה שיעור חלה דפסק הרמ"א לקמה דאין צריך צרוף סל, הוא הדין נגיעה להדדי לא צריך, בין כשהם מנחים בסל" בין כשהם מנחים בבית, דהבית מצרפן ויכול להפריש מזה על זה. והוה דוקא כשהם מנחים בלא כלים, "אבל אם הם מנחים בכלים צריך לקרב הפלים להדדי, ויהיו פתוחים למעלה [דאם הם סתומים, "אפלו הם מקרבים לא מהני], וכל זה כשיש בכל עסה שיעור חלה, אבל אם אין בכל עסה שיעור חלה וצריכין לצרוף "אין להקל, אף שהפלים פתוחים ומקרבים להדדי, אלא אם כן יניחם בתוך סל אחד, או שיכסה עליהם במפה, וענין באור הלכה (אות ב-א): (ח) ושכח להפריש. רוצה לומר, "בעודה עסה, דלכתחלה נכון יותר להפריש מן העסה וכדלעיל בסעיף קטן ה: (ט) אחר כך. רוצה לומר, אחר האפיה: (י) ואפלו צרוף סל וכו'. כיון שיש בכל אחת כשעור, יוכל להפריש ממצות עסה אחת על הכל, "ורק בענין שיהיה הפל מנח לפניו "בבית, וכדלעיל בסעיף קטן ז, ואם לא היה לו כי אם עסה אחת, אף שנתחלקה לכמה מצות, כיון שגלושה מתחלה ביחד יכול להפריש מאחת על שאר המצות אף שאינם לפניו, דבכגון זה אין צריך מן המקף בחלת חוץ לארץ, וכדלעיל בסעיף קטן ו עין שם. אם שכח להפריש חלה בערב יום טוב ונזכר ביום טוב, אם לא היה שיעור חלה בכל עסה ונצטרפו בכלי ביחד ביום טוב, דאז בא חיוב החלה ביום טוב, דעת

שער הציון

בפרוש דברי הרא"ש, והחזק יעקב חולק עליו בסעיף קטן ו, והפאר היטב ריש סעיף קטן ד, ערפב הדברים: יז. עין ביורה דעה שם בהג"א: יח. חק יעקב, והעתיקו הג"י ומקור חיים, ובאלוה רבה מפסק עליו וכן בבגד יע: יט. דהוי כאלו נלוש ביום טוב, ואם חל יום ראשון של פסח בשבת לא שייך זה ופרי מגדים: כ. פוסקים, וכן נעשה בכל עסה ועסה: כא. מקור חיים, ודבריו נובעין מדברי התוספות ביצה דף ט, ובבית מאיר מפסק על דבריהם, ודעתו דצריך אחר הפסח להפריש חלה בפני עצמה מכל חתיכה ששיר, דהינו שיצרף בסל אחד כל החתיכות עם השלמות שיש לו ויקח מכל פרוסה חתיכה לחלה ויכנה נפטר כל השלמות שלפניו, אף כיון שיש מקלין עוד יותר, ויכונן שנוצרו די אם משיר רק חתיכה אחת לפי מנהג אחר כך, די לנו אם נחמיר בדעת התוספות: כב. ואם יש לו גם שלמות, וכן בהפרשתו לפטור גם אותם ורק שיהיו מנחין יחד לפניו: כג. כן משמע ממקור חיים, ואף דבט"ז מקל בזה דהוי כעסה אחת, החזק יעקב חולק עליו: כד. אחרונים: כה. הגר"י:

ט. פ"ח והג"א ביורה דעה סימן שכח, וכן הסכים החזק יעקב למעשה, ואף דבט"ז הקל בזה, מכל מקום לכתחלה בודאי נכון לנהג כן: י. מקור חיים: יא. הג"א שם: יב. שם: יג. דהוה לא מקרי מקף, ודוקא לכתחלה, אבל בדרישה אפלו כל כלי מנח בבית אחר והפריש מזה על זה מהני כיון שיש בכל עסה כשעור, דענין מקף הוא רק מצוה לכתחלה, כמבאר ביורה דעה סימן שכח: יד. דמה שהפלים מקרבים להדדי לא צריך מנגיעה, ונגיעה בלא צרוף סל לא מהני, דהא בענין דוקא עד שישקו זו בזו אבל לא בנגיעה בעלמא, ומה שמסתפקים התוספות אם מהני נגיעה בלא צרוף סל, הנינו רק לענין דין מקף, אבל לענין צרוף היקא דלא היה כשעור, פשוט דלא מהני: טו. דרכי משה: טז. הג"א בלבן, וביותר ביורה דעה סימן שכח סעיף ב, עין שם, וכן הסכים בחזק יעקב בסעיף קטן ו, לחלק בין עסה אחת לשתי עסות, וכדעת הפ"ח, אלא דבפרוש דברי הרמ"א אינם שוין דמהג"א משמע שפירשו בשתי עסות ומפריש מאחת על חברו, ומחק יעקב בסעיף קטן ח, משמע שפירשו בעסה אחת שנתחלקה לכמה מצות, ובריא אינם מחלמין. ועיי' במגו אברהם

פ"ד א שתי נשים. אפילו הן ממין אחד פטור*.) ואין נשיכה וזירוף כל מנרפן, כיון שמקפידות. ואפילו לשו שני קצין כאחד, כיון דסופן ליחלק פטורות. וסתם מתניתין כזית הלל דאמרי קציים לחלה, ואינה הלכה דקיימא לן דחמשה רבעים הוא שיעור חלה: ובזמן שהן של אשה אחת. סתם אשה אחת מקפדת אם העיסוק נוגע וזו צו: מין במינו חייב. נשיכה או זירוף כל: ב החטין אינן מצטרפות עם הכף. אם היו שתי עיסוק אחת של חטים ואחת של מין אחר מחמשת המינים ואין באחת מהן שיעור חלה ונושכות זו צו: השעורים מצטרפות עם הכף. אף עם הכוסמין, ואף על גב דמין חטים הן, לאו דוקא מין חטים אלא מין שעורים ואף מין הפל, אלא עם הפסמים. השעורין מצטרפות עם

פרק ד א שתי נשים ששעשו

שני קצין, ונגעו זה בזה, אפילו הם ממין אחד, פטורים.

ובזמן שהם של אשה אחת, מין במינו, חיב. ושל אשה במינו, פטור: ב איזה הוא מין במינו, החטים אינן מצטרפות עם

הפל, אלא עם הפסמים. השעורין מצטרפות עם

פירוש המשניות להרמב"ם

אחד לפי שכבר קדם כי חמשת המינים מצטרפין זה עם זה אבל ענינו שיסדרו עיסה אצל עיסה אחרת ותדבק בה כמו שאמר נגעו זה בזה. ורוצה באמרו שאר המינים. שאר חמשת מינין והם שכולת שועל וכוסמין ושיפון. והלכה כרבי יוחנן בן

מלאכת שלמה

אופן כאשר אחת: שלא במינו פטור. נגשוך אצל צלול כל חמשה מינים מצטרפין זה עם זה כדחתן לעיל רפ"ק: ב השעורים מצטרפות עם הכף. כרש כלאים הקשה רבינו

תפארת ישראל

י כ ין

סק"ג: ד מין במינו חייב כשנשכו העיסוק או נגטרף באל: ה ושל אשה במינו פטור [ע"י רש מכלתן ס"ד] והוא הדין באחד קיבר ואחד נאה או באל כרכס ובשני אין צו מסתמא מקפיד שלא יתערבו אם לא נלושו יחד [שם]. מיהו צ"ל כד"ל כשיעור מפרש מעיסה על חזרתה כשנשכו ואף דכלל עיסוק מפרש מוע"ז וא"ל נשיכה רק

משנה ראשונה

הולך ונאמר זה בזה. פי' הר"ז אפי' לשין כאחד כיון שסופן ליחלק פטורות ע"כ. ודוקא שסופן ליחלק בצנא אצל אס אין החלוקה בצנא אפי' שסופן ליחלק הפה לאחר שנאפה חייבין. כן דקדק הבית יוסף סימן שכ"ו. ולפי זה מה שכתב הר"ז בסמין סתם אשה אחת אין מקפדת אם נוגעת העיסוק וכו' אינו מדקדק דקפידא לא חלי בנגיעת העיסוק שאם סופן ליחלק אפי' נוגעת אפי' לשין כאחד פטורין והוא לכתוב סתם אשה אחת אין סופה ליחלק בעיסה. ואין להקשות כיון דאפי' לשו כאחד פטורין אמאי חייב אפי' שלא במינו: ב איזהו מין במינו. דוקא לענין זירוף לכשיעור מיקרי כוסמין מין חטים שאינו מקפיד בנשיכתו לפי שדמיון זה לזה. אצל שתי עיסוק אחת של חטים ואחת של כוסמין וכל אחת יש בה שיעור אין חורמין מוע"ז וכן מפורש בירושלמי ואמר נמי דכוסמין אינו מין חטים אלא לפי שדומה לו מנטרף עמו. ולקמן במ"ד נמי יאמר הכי בירושלמי כדכ"ה: החטים אינן מצטרפות עם הכף. למאי דחתן צ"ג מ"ז העושה עיסה מן החטים ומן האורז אם יש בה טעם דגן חייבת ואמרי' במס' זבחים ד' ע"ח דאפי' רובא אורז טעמא לא נטיל. וא"כ קשיא הכי מנכחה לא שאינו מין לא מנטרף ואמאי חייב אפי' בחר טעמא אס הם חטים ושעורים יש בה טעם של אחד מהן הכי הוא כאלו אין שם אלא אורז המין לצד וכמ"ס הרא"ש שם כיון דטעם כעיקר דאורייתא הויף הטעם אס האורז והוי חטין ממש וה"ל נישא הכי ונהי דבירושלמי שם יהיב עוד טעם דהחטים גוררין את האורז ככר כח הרא"ש שם דהורגן לזה משום דכיון דרובא אורז אינו צא ליד חטין שאין חטין אלא בחמשה מינים ולהכי אמר דחטים גוררין את האורז ככר כח הרא"ש שם דהורגן לזה מרובהו צני חטין יניהו. וממ"ז אכל בעיסה זו חד טעם של חטים או של שעורים וטעם הויף להיות הכי כמיהו ואמאי פטורים. ולפי פי' הרמב"ן שם נישא דאיהו לא ס"ל דטעם הויף את האורז אלא דהגריה הויף את האורז להיות כמו חטים והכי נדיק להו לחכמים אלא דלרין הש"ס למימר טעמא לא נטיל דאילו היה בטל דבר הממנעל צנאנו היאך גורר את האורז עכ"ד. וניחא לפי' ד"ל אין שום מין גורר אפי' חמשת המינים אין אחד גורר את חבירו להיות כמיהו אלא חטים את האורז והכי משמע לשון הירושלמי אין לך גורר אלא חטה את האורז לצד וטעם כעיקר ס"ל אין הטעם הויף את העיקר להיות כמיהו

תפארת יעקב פ"ד יבין אות ג רק דרבותא ב'. וכל"ה משום סיפא

ציונים
פ"ד א ב נשי. מ"י
פ"ו מה' כדורי ה"א
טו"ע י"ד ס' שכ"ו
ס"א: ב איזה הוא.
מס' מנחות דף ע: מ"י
שם ה"ג טו"ע שם ס'
שכ"ד ס"ב:

תוספות אנשי שם

פ"ד א בריב ד"ה אפי'
הן ממין א' כ"ו
שם מקפידות כו. ר"ל
דכאל נלושו כל' אפי'
כשעכשו אין חוששין
לחלקן צנא אלא לאחר
אפיה אפילו הכי כיון
שמקפידות אין נשיכה
וזירוף כל מנרפן. אצל
כשנשכו אין פטורין
אלא כשסופן לחלק צנא.
עמ"ס פ"א מ"ו. וכל
דאורי' שמחלה עשאו
על דעת כן לזרף שמי
העיסוק אחר הלשה
ואפי' אין זירוף מועיל
מהטעם שלא ירפו
העיסוק כחוקים דאס לא
הי' דעתם מחלה לכן
אפי' אשה אחת ומין במינו
פטור כמ"ל (ה"ע):
בא"ד כב"ה צ"ה
כ"ה צעדות
פ"א (מ"ד): במשנה
שתי נשים. בירושלמי
אמר רבי אלעזר שמי דעות
עבו אותן כשמי נשים ר"ל
לא נישא דוקא נשים
אמרין דסתמן מקפידות
דאשה עיניה צרה קמ"ל
דלאו דיקא נשים והא
דנקט נשים כאן ובכמה
מקומות במכילתין משום
דמנות חלה הוטלה על
הנשים לתקן עיסה מוטלה
ולהפריש חלה הלך אפי'
השמייה היא של בעלה
היא משויא שליח להפריש
חלה אפי' שלא מדעת
בעלה דהא מצוה דידה
ומושגי לומר דלמחלה
לא משויא שליח להפריש
חלה הואיל ומצוה אשמו
היא (וא"ו): ב במשנה עם
הכוסמין. ע"י ר"ש כרש
כלאים (הינא במ"ס כאן)
ומשמע מדבריו דלחורין
השני נקב חטים וקב
כוסמין שנשכו וצ"ו יכול
להפריש מאחד על שניהם
וק"ל מירושל' שהביא
הר"ש (והעמיקו התו"ט)
לקמן במ"ד דלמך ר"י
נקב חדש וקב שני שנשכו
וצ"ו דיטול מן האמנע
מק"ו חטים וכוסמין
וא"כ מוכח דכזה כה"ג
אינו מפרש מזה על זה
אפי' שלא נחמיו רק
מחמת זירוף ונאמא לא
הגמיה קושי' מירוף
להפריש מזה ע"ז ה"ל
דאף דמנרפין מ"מ צריך
להפריש מכל אחד וא' על
מלקו וכמו בחדש וישן

בהדיא התם דאי הוה זכות לה היה מועיל משום דזכין לאדם שלא בפניו אע"ג דבעינן ונתן בידה או ביד שלוחה היכא דזכות הוא לה נעשה המקבל שלוחה אף שלא מדעתה וה"ה לעניין הפרשת חלה ואי ק"ל הא דתניא בפ"ב דב"מ כיצד התורם שלא מדעת תרומתו תרומה כו' עד הרי שמצאו ואמר ליה כלך אצל ב"ה לא שווייה שליח לא משום דבעי שלוחכם דומיא דאתם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם אלמא אע"ג דידעינן בתר הכי דניחא ליה במה שתרם אפ"ה לא הוי שליח כיון דמעיקרא לא לדעת הוי. לא דמי כלל דהתם בשעה שנעשה שליח לא ידעינן כלל דניחא ליה אלא דאח"כ שמעינן מיניה או דחזינן מיניה דניחא ליה ובעינן למימר דלמפרע הוי שפיר שליח הא לא מהני משום דבעינן למידע בשעה שנעשה שליח דזכות הוא וניחא ליה וכה"ג הוי דומיא דאתם דאנן סהדי אי הוי הכא הוה ניחא ליה אבל היכא דבשעה שנעשה שליחות לא ידעי לן לא הוי דומיא דאתם:

שאלה קפט אשה לשה שתי עיסות באחת עירבה כרכום ובאחת לא עירבה בה ואין בזה בלוי שיעור חלה יש לצרפם ע"י נשיכה כדי ליטול מהן חלה או לאו:

תשובה יראה דלכאורה היה לדקדק מתוך דברי הגאונים דיש לצרפם ע"י נשיכה כדי לחייבם בחלה (כג"י) [כנראה] בתוס' פ"ק דנידה וסמ"ג ובספר התרומה והמרדכי ואשירי בהלכות חלה ובמרדכי פ' אלו עוברין מתרץ ההיא דפרק כשם דאמר רבי אליעזר נוטל מן הטהורה על הטמאה

כיצד עושה עיסה כו' עד ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף אלמא דצירוף סל לא מהני אלא בעינן חוט בצק המחברן ובפ' אלו עוברין סבר ר' אלעזר דמהני צירוף סל ומתרצי דהא דלא מהני צירוף סל גבי עיסה טמאה וטהורה משום דהוי דבר המקפיד על תערובתו ומייתי ראייה מירושלמי דקאמר התם דבר המקפיד על תערובתו אין הכלי מצרף והשתא מוכח מהך שינויא דווקא כלי אינו מצרף דבר המקפיד על תערובתו אבל חיבור ע"י נגיעה וכ"ש נשיכה מהני. אמנם (בסימן) [בס'] אשירי ובירה דיעה כתב בהדיא דדבר המקפיד על תערובתו לא מהני לא נגיעה ולא נשיכה אפילו באשה אחת וכן מוכח מדברי אשירי בהלכות חלה וכן מצאתי בפ' משניות דרבינו שמשון במס' חלה פ"ד ונראה לחלק דודאי היכא דבתרווייהו יש שיעור חלה אע"ג דמקפיד על תערובתו מהני נשיכה או אפי' נגיעה כדי לפטור מאחת את חברתה דחשיב שפיר מן המוקף בהכי ובהא איירי ההיא דעיסה טמאה וטהורה דבתרווייהו יש שיעור חלה אבל הא דאמרינן לעיל דלא מהני נשיכה בדבר המקפיד על תערובתו איירי שאין בכל אחת שיעור חלה ובאין לצרפם כדי לחייבם בחלה כה"ג לא מהני נשיכה דהואיל ומקפיד על תערובתו אין לנו בידינו לעשות ולהחשיבה כעיסה אחת לחייבו בחלה:

אך תימא לפי סברא זו דהתוס' פ"ק דנידה ורא"ם במרדכי פ' אלו עוברין ורבינו שמשון בפ' משניות לשינויא קמא דיליה מיישבין ההיא דרבי אליעזר בפ' אלו עוברין אההיא דפ' כשם ממש איפכא מסברא זו וקאמר דר"א דסבר דצירוף סל לא מהני

שאלה קצ לאחר הפסח שרגילים ללוש בשאור של נכרים היאך נוטל החלה שלא יפרישו מן הפטור:

תשובה יראה דלהך עיסה שנילושה בשאור של נכרים הרבה תקנות יש בדבר והמה מפורשים בדברי רבותינו המחברים. אשרי מסיק בהלכות חלה דיכול להפריש מיניה ולא חיישינן דילמא איתרמי לידי דשל נכרים וקמפריש מן הפטור על החיוב דקי"ל יש בילה בדבר לח וכ"כ בסמ"ק דחומרא יתירה היא הא דנוהגים להפריש ממקום אחר אמנם במרדכי בהלכות א"י וחלה כתב בשם מהר"ם דאין להפריש כה"ג מיניה וביה משום דקי"ל דאין בילה אלא ביין ושמן בלבד ומצריך להפריש חלה גדולה יותר ממה שהיתה עיסה של נכרי שנתערבה והשתא ממ"נ יש באותה חלה מעיסה של ישראל וכן כתב בדרשות הר"ח א"ז והרא"ש כתב בתשובה שיעשה עיסה קטנה וישים אותה על העיסה גדולה ויפרוש מן העיסה הקטנה שהיא ודאי של חיוב אע"ג דשאור לטעמיה עבידא לא בטילה העיסה לגבי השאור ע"כ. ואע"ג דאשרי כתב לעיל דיכול להפריש מיניה וביה נראה די"ל דבשאור מודה הרא"ש דאין בילה וההיא דכתב בספרו בהלכות חלה לא איירי בשאור אך בסמ"ק כתב בהדיא שאור דיש בילה מ"מ נראה דודאי דיש להחמיר ולעשות באחד מן הדרכים דלעיל אמנם לא ידענא כלל היאך לתקן מכאן והלאה שלא יצטרך לעולם לעשות תקנות הללו שהרי רגילין הנשים ליקח מעט בצק מן העיסה הגדולה ומשהין אותו בצק לשאור להחמיץ בו עיסה אחרת ונוטלת אותו בצק מן העיסה קודם הפרשת חלה כדי שיהא אותו בצק

היינו דווקא היכא דבא לפטור אחת מחבירתה ובתרווייהו שיעור חלה אבל כל היכא דאין בכל אחת שיעור חלה מהני צירוף סל לחייבו בחלה ונהי נמי דאינהו לא מחלקין בין מקפיד על תערובתו בין אינו מקפיד מ"מ דוחק לומר דסברא הפוכה ונראה דאין סברא הפוכה אלא הא ודאי סברי דאין סברא לחלק בין מקפיד לאינו מקפיד אבל מודו דאם יש לחלק אז ודאי הסברא היא דקיל טפי צירוף הכלי לענין שיחשב מן המוקף מלצרפו לחיוב חלה לעשות העיסה אחת כדפרישית אבל לפי מאי דלא מחלקים בין מקפיד לשאינו מקפיד סברא היא לומר אדרבה לענין לפטור אחת מחבירתה דקולא היא אמרינן דלא מהני צירוף סל אבל היכא דאין בכל אחת שיעור חלה והוי מן הדין שתיהן פטורות אמרינן לפוטרה דמהני צירוף סל כדי לחייבם בחלה ומהשתא בנ"ד דודאי מקפיד על תערובתו הוא דאין הכרח מספיק בחזותא וטעמא לשתי העיסות ורוב הדיעות סברי דיש לחלק ובדבר המקפיד אפי' אשה אחת לא מהני אפי' נשיכה כדברירנא לעיל אין לצרפן אפילו לחומרא ואפילו בנשיכה כדי לחייבם דהוי ברכה לבטלה ונשיכה שאמרו כתב בפירוש משניות דהיינו שמדבק כ"כ כשיפרדו יתלשו אחת מחבירתה מעט ונפקא מינה אם בא לפטור אחת מחבירתה דכתבו התוס' פ"ק דנידה דשמא בעי נשיכה לא סגי בנגיעה אמנם אם נילושה כבר כל העיסה שיעור חלה ביחד ואח"כ נתחלק או נאפת ושכחו כבר ליטול ממנה חלה כה"ג ודאי מהני צירוף סל לכ"ע בחלת ח"ל הכי איתא בתוס' פ"ק דנידה. הנראה לע"ד כתבתי:

ב ו"מ"ש ואם נתנם על לוח וכו'. נעיל ללא איפשיטא נפרק אלו עוזרין ופסק הרמב"ם נחלה דאורייתא לתומא דלרין להפריש ונחלה של דבריהם לקולא דאורייתא [ז] מהו נראה דאפילו נחלה דאורייתא דלרין להפריש אין לו לנרץ כיון דפסק הוא ספק נרכות להקל אצל נחלה של דבריהם אין לרין להפריש כלל:

ג ו"מ"ש רבינו זכ"ן כשמצרפן בכ"י וכו'. מלשון רבינו משמע דאפילו מקצתה מוח הכלי ומקצתה למעלה מדפני הכלי אין הכלי מוצרפן שהרי כתב לרין שלא ילא ממנו שום דבר למעלה מדפני הכלי ודלא כמו שהצ"ח יוסף מדברי רבינו דנמקצתה מוח הכלי אף על פי שמקצתה למעלה מדפני הכלי מוצרפות דלא משמע הכי מלשון

רבינו אלא כדפרישתי אצל נסמ"ג נס"י כתב דכשיש דופנים לכלי אפילו כל העיסה או המנה למעלה מדפני הכלי מוצרפין ומצאו ד"ת יוסף ולפע"ד נראה דנלוגמא דרבותא אף על גב דעכשיו כל חלה היא מדבריהם לרין להפריש אפילו כל העיסה למעלה מדפני הכלי אצל לענין נרכה אין לנרץ אלא אם כן כל העיסה מוח דפני הכלי שלא ילא ממנו שום דבר למעלה מדפני הכלי דפסק נרכות להקל:

ד ואם יש בכ"י העיסה כשיעור וכו'. ז"ל הרא"ש דהא דמנריכין נגיעה או צירוף כל הני מילי שתי עיסות שאין בכל אחת כשיעור אצל למרוס מן המוקף אפילו נגיעה לא נע"י רק שיהיו סמוכות זו לזו בפנינו. וכו' עכ"ל ונראה דבשתי עיסות אחת יש זה כשיעור ואחת אין זה שיעור דין כשתי עיסות שיש בכל אחת מהן כשיעור דאפילו נגיעה לא נע"י אלא שיהיו סמוכות ומפריש מן העיסה שיש זה כשיעור שיעור חלה וגם מפריש עוד ממנה אחד ממ"ם על העיסה שאין זה כשיעור ולא לרין צירוף כל ויכסיו וכמו שכתבתי בסמ"ק ש"ד (ס"ד) דדין נתן שאור מעיסה שלא הורמה חלתה וכו'.

צריך לא צירוף בכ"י ולא נגיעה וכו'. כן כתב הרא"ש בהלכות עיסות שאין בכל אחת כשיעור אצל למרוס מן המוקף אפילו נגיעה לא נע"י רק שיהיו סמוכות זו לזו בפנינו כדאמרין (פ"ג דמעשר שני מ"ג) הרמב"ם [ג] ודלא כספר התרומה (ס"י פ"א ופ"ג) שכתב דכשעושה ד' עיסות קטנות לרין צירוף כלי ונגיעה זו בזו ואם הן גדולות כשיעור בכל אחת אין לרין רק לתחם בכלי בלא נגיעה ויוציא מאחת ויפטור חצירתה ומכל מקום המעט עיסה שיקרא לה שם חלה יגע אל א' מעיסות גדולות בשעת קריאת שם או שמה נחלת חוזה לארץ אין לרין מוקף בשעת קריאת שם וצירוף מכל מקום יעשה כדי לפטור מאחת חצירתה ע"כ וכל הני רבותא דלא כותיה [יד].

א(ב) תניא נפרק אלו עוזרין (ס"ט) רבי אליעזר אומר הסל מוצרפן לחלה רבי יהושע אומר חנוור מוצרפן ופסק הרמב"ם נפ"ו מהלכות

פרישה

אין מוצרפין וק"ל. מורי ורבי (נבואו לטור ס"י שם): (ב) שום דבר למעלה מדפני הכלי. ר"ל שלא ילא כל הככר או כל העיסה למעלה מדפני הכלי אצל אם קצת נמוך אפילו אם מקצתה למעלה מדפני הכלי מוצרפת. ד"ת יוסף ורמ"א (ס"ב):

הנהגות והערות

אליעזר נגיעה" ולשיתו איל שסובר שצורף סל לא סגי א"כ נוגעים וכמ"ש לעיל בהנהגות והערות (אות ה) והב"י שינה לשונו וכתב צורף סל ולא כתב נגיעה דאזיל לשיטתיה דפסק בשו"ע שהסל מצרפם ולא בעי נגיעה: [ג] בהלכות תרומות (פ"ג ה"ח) כתב להדיא שלא צריך נגיעה וסגי אם הם בהקפה אחת ובהלכות בכורים (פ"ז ה"א) משמע קצת דצריך נגיעה ועיין באריכות בנקודות הכסף ריש ס"י שכו: [יד] ובביאור הגר"א כאן (ס"ח) כתב "ובדין זה נסתבכו גאונים עולם עתוס" דגדה ז ד"ה ומקפת וכו'. והר"ש שם במתניתין ד' ותוספות דפסחים מו ב סד"ה הואיל" ור"ל שהראשונים האלו סוברים שלענין מוקף בעי נגיעה. והמשקיף הגר"א וכתב ורמ"מ דברי הרא"ש הן עיקר ומתניתין דפ"ג במעשר שני מסייעתו. ועיי"ש שכתב עוד ד"ל "והנה אבאר דג' דינים בזה אם הם בלא כלי כלל א"צ אפילו נגיעה ואפילו רחוקים הבית מצרפן ואם הם בתוך כלי ופתוחים מלמעלה צריכין הקפה והוא קירוב ונגיעה כלים אהרדי וזה מן המוקף כמו אין מקיפין שתי חביות וכו' ואם הם סתומים אפילו נגיעה לא מהני" וכו'. ועיי"ש שהאריד מאוד בדברים אלו:

ז ממשפחות לשון הש"ך (בס"ב) משמע שגם בארץ ישראל בזמן הזה כיון שחלה היא דרבנן אזלינן לקולא אבל הערוך השלחן (סעי' ד) נוקט שהש"ך ירבר רק על חלת חו"ל עיי"ש: [ח] "לזבד" כ"ה בדפוס ודפוס יקניגסברג וילנא. ובדפוס דיהרנפורט הגירסא לבזבו ובדומה לזה בגמרא "טבלא שאין לה לבזבוין" וכ"כ הסמ"ג בעשין קמב (רג ע"ג): [ט] כתב הט"ז (בס"ב) שמשלשן הטור משמע שלא יצא ממנו שום דבר למעלה מדפני הכלי אבל בכ"י מבואר שאף אם קצתה מוח הכלי סגי (וכ"ה ברמ"א כאן) והסיק שהאמת כדבריהם דכמו שבנשיכה סגי שמחוברים רק במקצת ואפילו הכי הוה חיבור ה"ה בצורף סל, וכ"כ הגר"א בביאורו (בס"ק ז): [י] ובסמ"ג "ד' יצחק בן אברהם" וכתב החיד"א בשם הגדולים (במערכת גדולים ערך רבינו יצחק בר אשר) שהוא ר"י הבחור והוא ריצב"א שכותבים התוספות ולפעמים שכותבים ריצב"א על הרוב הוא רבינו יצחק בר אשר וכו' ואיזה מהם יהיה רבינו יצחק בר אברהם ואבן שיטפא במקום ריצב"א כתבו ריב"א: [יא] וברשב"א הגירסא "אעפ"י שאינן נושכות זו בזו כגון כעכים" וכו': [יב] לשון הרא"ש "והא דמצרכי רבנן נשיכה" ור'

19

באר הגולה
עם ציונים מהש"ך
 שבה ה' לשון הטור
 ממשה ריש פרק
 ד' חלה:
 3. כפירוש המפרשים
 [פירוש המשניות לרמב"ם שם;
 פירוש הר"ש שם; ר"ש שם
 ופ"ב משנה ד ד"ה אף];
 4. שם [פ"ד] במשנה מין
 במינו;
 5. משנה ד' פרק ב' חלה
 וכרבי אליעזר [פסחים מה,
 ב; נדה ת, א];
 6. אצטנא בפסחים דף
 מ"ח ע"ב ולא נפסטה
 ולחומר א';
 (*) פירוש שפה [רש"י שם
 ד"ה עגלה];
 1. טור וכן כתב הסמ"ק
 [סימן רמז הגה אה א];
 2. שם מדברי אביו הר"ש
 [ה"ק] בהלכות חלה
 [סימן ד], ושם כתב רק
 שיהיו סמוכות זו לזו
 בפניו, עכ"ל. ונדחה שכן
 הדין, כמו שכתב המחבר
 לעיל סוף סימן שכ"ג
 שאין נטילת אלה מן
 המוקף, ויציאתו שם [ואת
 2; רמב"א בפסקי חלה שם
 ב; ב"י ד"ה וחס יח, שכן
 משמע מדברי הרמב"ם ח];

ציונים לרמ"א
עם ציונים מהש"ך
 שבה ח' טור;
 (*) ב"י ד"ה ומ"ש לכן;

הגהות והערות
 שבה א' בן פירוש הר"ש
 והר"ש והריב"ם
 [חלה פ"ב משנה ד], והביאו
 הר"ש והר"ש ראה מדברי
 התוספות [טהרות פ"א
 הלכה ב] אחת שכן התולש
 ממש כל שהוא, אולם
 הרמב"ם בפירוש המשניות
 [חלה שם] כתב שידבקו קצתם
 בקצתם דבוק יפה, ולא הוכיח
 שחולש כל שהוא. ועיין ט"ו
 א"ח סימן מה ס"ק א';
 ב' צנו"א א"ח סימן מה
 [ס"ק ג] כתב דמה שכתב
 הר"ש דעני נגיעה בכלי
 כוונתו נגיעה ע"י כלי, אבל
 אין צריך נגיעה להדיא לצורך
 [ועיין משפלות וכו' שם], ויש
 לזיין דמהדורת הוורודג
 תקט"ו לחת למצות "וכן
 כתב הר"ש ט"ו";
 1. במהדורת וילנא הנויה
 "ולקולא", וכן משמע צ"ל
 [ס"ק ג]. אולם עיין מדרי
 דעה ומלל העומר [ואת ב]
 ובהלכות מרימות [ג, יח] כתב
 להדיא שאין צריך נגיעה, אולם
 בהלכות חלה [בבב"א, יח]
 משמע קצת דלצורך נגיעה.

שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - יח י"ד ט (ער - שלג) / קארו, יוסף בן אפרים (עמוד 233) 34170
 אוצר החכמה - שלחן ערוך השלם - מהדורת פריעדמאן - יח י"ד ט (ער - שלג) - קארו, יוסף בן אפרים - 233

ר שפתי כהן

יורה דעה שכר שבה חלה

טורי זהב

שבה א מצטרפין בו. ודוקא שהם של אדם אחד, אבל לא של שתי נשים, כדבסימן שאחר זה [סעיף א]: **ב ע"ז טב"א** בו'. זהו צעיר דלא איפשטא [פסחים מה, ב], וכתב המחבר בסתם שאין מצטרפין, כיון דזמן הזה כל חלה דרבנן וכדלעיל סימן (שכ"ג) [שכ"ג] [סעיף ב], אוליין לקולא: **ג וצ"ב בשמצרפם בו'.** אצטנא קאי, דשכל הכנר או העיסה למעלה מדופני הכלי הוי דומיא דטנא דאין מצטרף: **ד שיהא ב' כנר בו' למעלה מדופני הכלי.** הא מקצתה בפנים מצטרף, דלא הוי דומיא דטנא, וכמו שכתב ב"י [ד"ה ומ"ש לכן]. והצ"ח [ד"ה ומ"ש רבינו] חולק בדבר, ע"ש: **ה ויש מי שאומר בו'.** לא ידעמי למה כתבו בשם ים מי שאומר שהי אין חולק בדבר, וגם ומהר"ל בהלכות פסח [הלכות חלה עמוד פג] כתב דאם אין לו כלי שמחזיק את כולם יניחנה במפה ויכסה המפה גם כן עליהם ונקרא צירוף הגון: **ו אם יש בב' בו'.** ונראה דבשתי עיסות אחת יש זה

מבשעור (יז) ברי (ז) להפקיע ממנו חיוב חלה:

סימן שבה

דין שתי עיסות שאין בהן בשעור. ובו ב' סעיפים:
א ^[א] **שתי עיסות שאין בשום אחת בשעור אם נוגעות זו בזו ב' (א) ע"ד** ^[8] **שנדרבקים מעט מוז בו א מצטרפין א אם הם ממין הראוי להצטרף כפי מה שנתבאר בסימן שכ"ד** ^[9] **[סעיף ג ואלין] ואם אינם נדרבקים והם בסל אחד** ^[7] **הסל מצטרף וד' ואפילו אחר שנאפה ונעשה פת** ^[10] **ואם נתנם ב על (ב) מבלא שאין לה (ג) לזכור אינם מצטרפים:** **הגה ג** ^[11] **ולכן כשמצרפם בכלי יזהר שלא יא' שום דבר למעלה מדופני הכלי (ב) ד' דהיינו ד' שיהא כל כנר אחד או עיסה (ג) למעלה מדופני הכלי: ו' ויש מי (ד) שאומר שאם מבכה הפת במפה חשוב כמו בלי לצרף:** **ב** ^[12] **אם יש (ה) בכל עיסה בשעור ורוצה**

(יז) ברי להפקיע. אבל אם נמכוין לטעם אחר כגון צפסח שעושין עוגות קטנות כמו שמוכר בל"ח [סימן מה סעיף א וג'; סימן מה סעיף א] ומצרפין שתי עיסות להדדי בשביל שיעור חלה, או שאין לו רק עיסה קטנה, ודאי שרי:
שבה (א) עד שנדרבקים. בתרומת הדשן סימן קפ"ט כתב בשם פירוש המשניות ^[8] דנשיכה היינו שמדבק כל כך שכשיפרדו יתלשו אחת מהצדדים מעט: **(ב) דהיינו שיהא ב' כנר אחד בו'.** בטור לא כתוב רק שלא יא' שום דבר למעלה מדופני הכלי, וב"י [ד"ה ומ"ש לכן] ורמ"א פירשו הך דהיינו כו'. ולכאורה משמע לשון הטור דקפיד אפילו על מקצת מן הכנר שלא יא'. אבל מכל מקום האמת כדנשיכה, דאי על מקצת קאמר קשה למה לא יועיל כשהכנר למטה מוך אור הכלי ונצטרף שם, מידי דהוה אעיסות שנוגעים על ידי נשיכה והרי אינם מחוברים רק במקצת ואפילו הכי הוה מחובר כולו:

כשיעור ואחת אין זה כשיעור, דין כשתי עיסות שיש בכל אחת מהן כשיעור דאפילו נגיעה לא צ"ל אלא שיהיו סמוכות, ומפריש מן העיסה שיש זה כשיעור שיעור חלה, וגם מפריש עוד ממנה אחד ממ"ח על העיסה שאין זה כשיעור, ולא צריך צירוף כל וכיסוי, וכדלעיל סימן שכ"ד [סעיף י"א], צ"ח [ד"ה ואם]:

ערך דהם להחריק"ש

שבה סעיף א [אינם מצטרפים]. יש אומרים שצננה שיש לה לזכור אפילו בגדושה מצטרף. ויש מצריכין שלא יא' מהפסד למעלה מדופני הכלי, ודוקא בשכל גוף הפסד למעלה מדופני הכלי, אבל היה מקצתו מוך הדפנות מצטרף:

ביאור הגר"א

ג' מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטהרה כו', הא אם יכול לעשות לא, הדא אמרה שאסור לעשות עיסתו קבין. ואף בגמרא פרק ג' דפסחים (מ"ח ב') מאי דעתיך לחומר, חומר, ואף שאמר מי שאינו יכול כו', הני מילי לדירה שהיו יכולין לעשות בטהרה, אבל בזמן הזה לא דלא לישתכח תורת חלה, וכמו שכתוב [חלה] בפרק ד' [משנה ח] שלש ארצות כו' אחת לאור כו':
שבה [א] [סעיף א] שתי בו'. [חלה] פרק ב' מתניין ד' וכתנא קמא, דרבי אליעזר לא פליג אתנא קמא אלא מוסיף, כמו שכתוב [שם] אף כו': [ב] ע"ד שנדרבקים בו'. עיין ר"ש שם [ד"ה עין העושה כו' דתניא בתוספתא דטהרות (פ"א הלכה ב) כו': [ג] ואם אינם בו'. כרבי אליעזר [חלה שם], דאפסיק כוותיה בפרק ג' דפסחים (מ"ח ב') ובפרק א' נדה [ח, א]. ואף שבידורשמי שם [חלה פ"ב הלכה ב] אמרין רבי יונה רבי חייא בשם רבי יוחנן רבי יוסי רבי אימי בשם רבי יוחנן והוא שנשכו, אית תניי תני הסל מצרף ואין התנור מצרף ואין הסל מצרף, אמר רבי יוחנן נשכו כאן וכאן מצרף, לא נשכו כאן וכאן אינו מצרף, מתניין כגון אלין ריפתא דבבל, מכל מקום בגמרא דפסחים [שם] לא מסקינן הכי וכמו שכתוב שם הא איתמר עלה כו', וסבירא להו לרב יוסף ואב"י כן, כוותיהו נקטינן. ועיין תוספות שם ד"ה לא שנו כו', וכן כתב הר"ש [חלה שם ד"ה אף], ולפי זה אף לרבי חנינא [פסחים שם], מכל מקום אי אפשר שיחלוקו בגירסא, אלא דסבירא ליה סל מצרף ולא נשיכה. אבל מדברי הרמב"ם [בבב"א, יח] וטור ושאר פוסקים שפסקו גם כתנא קמא נראה דגרסי אף הרודה, ולא פליג אתנא קמא, ונשיכה דרבי אליעזר היינו בסל, וזהו שכתוב אף כו', דלתנא קמא עד שישכור בבודד עיסה ורבי אליעזר אומר אף כו', ורבי חנינא אמר דאין צריך בזה כלל נשיכה. ומכל מקום נגיעה בעי אף בסל לרבי אליעזר, כמו שכתוב בסמ"ג [נשיקין מ"ב ד, ב] לאיין ע"ש עמוד שנה, וכן כתב הר"א שם [ה"ק, חלה] להדיא עיין שם בסימן ד' ג', וכן כתב הר"ש במתניין שם ועוד י"ל כו'. ואף שסתר זה ממה שכתוב [שם] הסל מצרף ולא קאמר מחברן וכמו שכתוב במנחות כ"ד א', כבר סתר שם דאי אפשר, דהא לרבי יהושע בן לוי [פסחים שם] אף נשיכה צריך ולא קשיא לדירה דקתני מצרף, ורבי חנינא [שם] לא פליג אלא דאין צריך נשיכה ואי אפילו נגיעה לא בעי מאי אפילו כענין, בלא נגיעה אפילו בככרות של בבל ליתא לנשיכה. וזהו שכתוב [חלה] בריש פרק ד' ונגעו זה בזה, אף על גב דנגיעה לבד אינה כלה, ואי נשכו תנא קמא ליה הוה ליה למימר נשכו, אלא משום רבי אליעזר גס כן. וכן בפרק ג' שם העושה כו' ונגעו זה בזה, דלכאורה ונגעו מיותר דהוה ליה למימר נשכו ונשיכה דקאמר דרדוקא נשיכה, אלא משום רבי אליעזר, דרבי אליעזר לא פליג אלא אמה שכתוב עד שישכור. ולענין תנור פסק הרמב"ם [שם הלכה טז] דאין מצטרפין, דלא כרבי יהושע [פסחים שם], וכן נראה מדקאמר שם ושם [במנה] הלכה כרבי אליעזר ולא קאמר הלכה כרבי יהושע גס כן. ואף שהרשב"א [פסקי חלה שער בן חולק על זה, ועיין ב"י [סוף הסימן], דברי הרמב"ם עיקר, ואף שבידורשמי הנ"ל אמר רבי יוחנן נשכו כאן וכאן מצרף, לא בא אלא לפרש דבריהם בדנשכו דוקא פליגי, אבל כיון דקיימא לן כרבי אליעזר לבד בתנור אפילו נשכו לא: [ד] ואפ"י אחר בו'. כמו שכתוב [חלה שם] אף הרודה כו': [ה] ואם נתנם בו'. בציא דלא איפשטא [פסחים שם], וכתב הרמב"ם [שם הלכה יח] הוה ספק ואם החלה מדבריהם הוה פטור, וכבר נתבאר בסימן שכ"ב סעיף ב' שחלה מדבריהם עתה, ע"ש: [ו] [הגה וצ"ב בו'. טור: [ז] דהיינו בו'. כן פירש ב"י [ד"ה ומ"ש לכן]. ודבריו נכונים, דצירוף סל הוא כמו נשיכת עיסות, ובעיסות אפילו נשכו רק קצתה. וכן לרבי יהושע בן לוי [שם] דקאמר אף לרבי אליעזר דוקא נשכות, אפילו קצתה. והסמ"ג [נשיקין שם ג, ג] לא סבירא ליה כל זה, ואמר דלא קפיד אלא אלבבד, אבל כל שיש לו תוך אפילו כולל למעלה לית לן בה, דאורי כל מצטרף כמו אור בית בירושלמי פרק ג' דפסחים [חלה ג]. ועיין מה שכתבתי בסעיף ב' [סוף ח]: [ח] [סעיף בן א' יש בו'. כן כתבו הראשון [ה"ק, חלה סימן ד] והטור. ובדין זה נסתבכו גאונים עולם, עיין תוספות נדה ד' א' ד"ה ומקפת כו', והר"ש שם [חלה פ"ב] במתניין ד' ד"ה אף, ותוספות דפסחים מ"ב ב' סוף ד"ה הואיל, ורא"ש

באר היטב

ס"ק א: (ב) **טב"א**. זהו צעיר צע"ס ולא איפשטא, וכיון דזמן הזה כל חלה דרבנן, אוליין לקולא, ש"ך [ס"ק ג]: (ג) **למעלה**. הא אם מקצתו בפנים מצטרף, דלא הוי דומיא דטנא. והצ"ח חולק בדבר, עכ"ל הש"ך [ס"ק ד]: (ד) **שאומר**. כתב הש"ך [ס"ק ב] לא ידעמי למה כתבו בשם ים מי שאומר שהי אין חולק בדבר: (ה) **בב'.** כתב הש"ך [ס"ק ו] ונראה דהוא הדין שתי עיסות שנאחת יש כשיעור ונאחת אין כשיעור דאפילו נגיעה לא צ"ל אלא שיהיו סמוכות, ומפריש מן העיסה שיש זה כשיעור שיעור חלה, וגם מפריש

ועיין נקודות הכסף סימן שכו [ד"ה אלה] שהאריך לחלוק על הגנת הב"י צרמ"ס:

עם ציונים מהש"ך

שבו א. לשון הרמב"ם
ריש פרק ז'
מהלכות זבחים
ריש פרק ד' דחלה:
ג. [רמב"ם ס"ט; ר"ש ס"ד;
ירושלמי; רא"ש בפירושו ס'
וה"ק חלה סימן י']
מהירושלמי ס':
ג. שם בירושלמי [רמב"ם
ס']:
ד. טור מהירושלמי ס':

ציונים לרמב"א

עם ציונים מהש"ך

שבו א. מרדכי פרק כל
הבשר [מחלין רמז
תפס; נשם ספר התרומה
סימן פג; תשובת מיימוני
זרעים סימן יד]:
ג. תרומת הדשן סימן
קפ"ט:

נקודות הכסף

שבו א. ופ"י פ"ק א'
[ובספריה מפורסם
שגם מאד בזה; הש"י על
העשרת זהב, ולפענ"ד
נראה דברי העשרת זהב
נכונים ואמתיים וזכור וגם
דעת התרומה דשן כן
וכמו שצאצא. ולפי שיתבאר
כמה חידושים ודברים אמתיים
מתוך דברי על כן מוכרח
אני להאריך קצת. דמה
שראה הנעל ט"ו לומר
דמקפיד לזכור וסבא
גוונא לר"ך נשיה לענין
מוקף, לא דק, דלפילו
לנשיה טעורא וטעמא הא
במתניתין דטעורא וטעמא

הגהות והערות

[א] עיין דרך אמונה [תרומות
פ"ג לין ההלכה ס"ק שס]
דמשמע דעת הרמב"ם דוקא
בספיקות יין מפני שטיוט,
אבל צבאר דברים מהני, ועיין
ביאור ההלכה שם [ד"ה
תצוית]:
[ב] לפעמי הנטע שפטינו
"מפתח":
[ג] בירושלמי ע"פ הר"ש
שילא הנטע "מפתח":
[ד] וכן כמו בגלילי מתוספת
נה [א, ב ד"ה ומקפת]
"נראה דמקום בית גרסין
ל"ה. ועיין ר"ש חלה פ"ג
סוף משנה ד, וטעם דצבאר
מפשי' התלמוד שם משנה ח
הערה 72:
[ה] בירושלמי שפטינו ליתא.
ולא ספר התרומה [נסף
סימן פא] שכתב "ושמעי
מה"ר יצחק ז"ר אברהם
שם בירושלמי פרק כל שעה
וישליכנה וכו'":
שבו א. [א] טפס ע"פ לוח
המקווי. צמחדות
הורונוה תקט"ו הנטע
"אפילו":
[ב] נוסף ע"פ לוח המקווי:
[ג] מתהדורות אמ"ד תקט"ו
הנטע "ונשיה":

שכו (א) וכל זה שאין שיעור בכל אחת. פירוש, או אין
מאטרפות אפילו על ידי נגיעה או נשיכה. אבל אם יש
שיעור מפריש מאחד על חבירו כו', פירוש על ידי נגיעה בנשיכה.
ואף על גב דבסוף סימן ש"ה פסק כיון ששתייהן לפניו מפריש
מזו על זו ואין לריבין נשיכה ואפילו
צירוף סל, שאני הכא דהוי דבר
שמקפיד עליו. וכן מצאנו בתרומת
הדשן סימן (ק"ט) [קפט], וראה
ברורה מן תלמוד ערוך [סוטה ל, ב;
חלה פ"ג משנה ח] בשתי עיסות אחת
טהורה ואחת טמאה, דהוי דבר
המקפיד, לר"ך דוקא חוט צנץ
לחצורם, ועל כן כתב דהא דמצאנו
ביו"ד [טור כאן] דדבר המקפיד
אין מאטרף אפילו על ידי נשיכה,
היינו אם אין בכל אחד כשיעור חלה
אין צדינו להחשיבה כעיסה אחת
לחייבה בחלה. ורמ"א שכתב כאן
מפריש מאחד על חבירו ולא זכר
נשיכה, היינו דמקם על מה שכתב
בחתמת הסימן שמיירי בנשכו. ומכל
מקום גרס מכשול לפני בעל הלבוש
[סעיף א], וצמחלה מכשולו שגם
מאד צוה שכתב צמח דברים אמורים
שצריך נשיכה כשאין בכל אחד שיעור
חלה וכו'ה לנרפס, אבל אם יש בכל

להפריש מזו על זו אין צריך לא צירוף בלי ולא
נגיעה אלא כיון ששתייהן לפניו מפרישין מזו על זו:

סימן שכו

אחד שלש שתי עיסות ואין בשום אחת מהם
כשיעור ונתערבו. ובו ה' סעיפים:

א שתי עיסות שיש בשתייהן שיעור החייב בחלה
ואין באחת מהן כשיעור ונגעו זו בזו [א] ונשכו
זו את זו **א** אם היו של [א] שנים אפילו הם ממין
אחד **ב** פטורים מן החלה [א] שסתם שנים מקפידים
י ואם ידוע שאינם מקפידים על עירוב העיסות הרי

אלו מצטרפות: [הגה] [א] ותלמידים הלומדים לפני רב סתמא אינם מקפידים: [א] היו שניהם
של איש אחד אם היו ממין אחד כפי מה שנתבאר בסימן שכ"ד [סעיף ג] מצטרפין
וחייבים בחלה ואם משני מינים היו אין מצטרפין שסתם אחד אינו מקפיד **י** ואם
היה מקפיד [א] שלא תגע עיסה זו בזו ולא תתערב אפילו היו מין אחד אין
מצטרפות **י** ואם האחת פת קיבר והאחת פת נאה אפילו הן של אדם אחד מסתמא
מקפיד ואינו מצטרף: הגה [א] והוא הדין שתי עיסות שיש צלחת כרכוס ונשיה אין צה
(א) וכל זה שאין שיעור בכל אחד **ג** [א] אבל אם יש בהן שיעור [א] מפריש מאחת על חבירתה
אם הן של אדם אחד:

ביאור הגר"א

[שם פ"ג סימן ו] ומרדכי שם [רמז תקצט], ובספר התרומה [סימן פא-פכ] האריך בזה
מאד, ע"ש. ומכל מקום דברי הרא"ש [נה"ק שם] הן עיקר, ומתניתין דפרק ג'
דמעשר שני [משנה יב] מסייעת עד שלא גפן כו', וכן כתב הר"ש [הלכה] שם,
ע"ש. ומה שכתוב [שם] בסוף פרק ב' ונותן פחות כו' כדי שיטול כו', כבר
כתוב בירושלמי שם [הלכה ג] משום דמקפיד על תערובת, וכמו שכתוב במטה,
ואדרבה משם ראה. וכן הדין דפרק בתרא דטבול יום [משנה ב] ודפרק קמא
דנהר [שם] דמקפת כו', גם כן משום זה, ודלא כתוספות הנ"ל, וכן כתבו הר"ש
והרא"ש וספר התרומה. והנה אבאר דשלשה דברים בזה, אם הם בלא כלי כלל
אין צריך אפילו נגיעה, ואפילו רחוקים הבית מצרפן. ואם הם בתוך כלי ופתוחים
מלמעלה, צריכין הקפה והוא קירוב ונגיעה כלים אהדדי, וזה מן המוקף, כמו
אין מקפידן שתי חביות [בניצה לב, ב], וכמו שכתב רש"י בסוף פרק כשם [סוטה
ל, א ד"ה ונותן]. ואם הם סתומים, אפילו נגיעה לא מהני וכמו שכתוב בפרק
ג' דמעשר שני [שם] עד שלא גפן כו', וכן פסקו הרמב"ם [תרומות ג, יח] ושו"ע
בסימן של"א סעיף כ"ו, וכמו שכתוב בתוספתא פרק ג' דתרומות [הלכה ט]
פירות המפוזרים כו', ר"ל כיון שהם בלא כלי, שקי תבואה כו' כיון שהם בכלי
אם היו בהקפה אחת, ר"ל נוגעין זה לזה כנכור לעיל אין מקפידן כו', לפי
שהחביות אף על גב שנוגעין להדדי אף על פי כן יש למעלה חלל טפח ואסור
ביום טוב. וכן חביות שלא כו' [שו"ע שם], וגם כן בהקפה אלא דסתמם כשסודרין
בצורתן הן בהקפה, משיסחם כו', וזהו שכתוב שם בסעיף כ"ה כיצד כו' שדבר
אחר, אבל בלאו הכי הבית מצרפן. ובירושלמי סוף פרק ג' דמעשר שני עד
שלא גפן כו' בית שמאי אומרים יפתח כו', דבית שמאי פליג על הכל ואמר
דאפילו עד שלא גפן כנפן דמי, ואמר בירושלמי שם אמר רבי חנינא וקשיא
על דבית שמאי מה בינה לחמשה שקין בגורן שמא אין תורמין ומעשרין מזה
על זה. ובסוף פרק ב' דחלה על מתניתין ונותן פחות מכניצה כו', פרק ואין
הבית מצטרף [א], ומשני דבר שהוא מקפיד על תערובתן אין הבית מצטרף [א]
ושאין מקפיד על תערובתן הבית מצטרף [א], עישה טמאה ועישה טהורה עשו
כדבר שהוא מקפיד על תערובתן. ובספר התרומה [סימן פא] הגיה הכלי מצטרף [א],
ובתנן הגיה, וכנכור לעיל. וכן בירושלמי דפרק ג' דפסחים [הלכה ג] וירשליכנה
לאורי בית, אורי בית מצטרף ואין קוקע בית מצטרף, ומשני [א] דבר שמקפיד
על תערובתן אין הבית מצרף, דבר שאינו מקפיד על תערובתן הבית מצרף.
ורצא לנו עוד מזה, דבר שמקפיד על תערובתן, כמו שאין מצטרפין לחלה כמו
שכתוב בריש סימן שכ"ך כן אין מפרישין מזה על זה אלא בנגיעה, כמו שכתוב
[הלכה] בסוף פרק ב' ונותן פחות כו' שיטול מן המוקף, ומשם משמע גם כן
דמוקף דוקא נגיעה אלא דאין צריך לזה אלא בכחאי גוונא. ובירושלמי פרק
ב' דתרומות [הלכה א] כל בית הגתות אחד, כל בית הגרנות אחד, תני אמר רבי
יודה והוא שתייהן תופסת הגורן באמצע, עד כיון חטים אפילו קש ואפילו תבן,

רבי חגי בעי קומי רבי יוסי היה טמא באמצע, אמר ליה והיינו גוש, ר"ל וכי
זה הוא חיבור שיהא גוש אחד. בעון קומי רבי יוסי היה מפה באמצע, אמר
לון והיינו חמשה שקין בגורן, דתני חמשה שקין בגורן אין תורמין ומעשרין
מזה על זה, ור"ל בשאינן נוגעין זה בזה. ונראה שהגירסא הנכונה תורמין
ומעשרין, כמו שכתוב בתוספתא [נה"ל] וכמו שפרק [ירושלמי] בפשיטות בסוף
פרק ג' דמעשר שני, ומביא ראה שאין השקין מפסיקין. ומשמע מירושלמי
הנ"ל שצריך שיהיו סמוכות אף בלא כלי, וליתא, דלא קאמר הירושלמי אלא
שלא יהיה הפסק ביניהם במין אחר, וזה שכתוב שתייהן תופסת כו', ר"ל בתפיסה
אחת וכחיה דפרק ח' דחולין [ק"ו ז']. וכן אף בכלי אחד צריך שלא יהא
הפסק ביניהם בדבר אחר, וכמו שכתוב [ירושלמי תרומות] שם הרי שהביא מינין
הרבה בקופה וכרוב מלמעלן וכרוב מלמטן ודבר אחר באמצע אין תורמין ולא
מעשרין מזה על זה, הרי דתימא כשאין שם חלל, אבל אם יש שם חלל תורמין
ומעשרין מזה על זה. ובתוספתא פרק ג' דתרומות [הלכה ז'] רבי יוסי אומר
כל בית הגרנות תפוסה אחת, כיצד גת אחת לשתי בורות שתי גיתות לבד אחד
שתי גיתות לשתי בורות, בזמן שכולם תפוסה אחת תורמין ומעשרין מזה על
זה כו', אין כולם תפוסה אחת אין תורמין ומעשרין מזה על זה כו'. היה מלקט
כפי ידו ומניח בגינה תורם מאחת על הכל, הביא מין אחר בגינה תורם מכל
אחד ואחד, הביא ממינים הרבה בקופה, כרוב מלמעלה וכרוב מלמטה ומין
אחר באמצע, לא יתורם מן העליון לתחתון אלא אם כן הקיף. והוא דאורי
הבית פירש בספר התרומה [סימן פא] דוקא באורי ממש. וזה אין לו שחר,
דכל שכן אם מונה, אלא לאפוקי אם הן מונחין בגומא בקרקע הבית אין
מצטרפין עד שיהו מונחין לאורי:

שכו [א] נפשיה א' ונשכו כו'. כמו שכתוב בסימן שקדם [ריש סעיף א]. ועיין
ר"ש שם [הלכה] בריש פרק ד' ד"ה אפילו וד"ה ובזמן כו':
[ב] **שפתם כו' ואם כו' ואם כו' ואם כו'.** הכל בירושלמי [שם הלכה א] והביאו
הר"ש שם [ד"ה] ירושלמי, אמר רבי יוחנן סתם כו': [ג] **היו שניהם כו'.**
במתניתין שם: [ד] **שלא תגע כו' ואלא תתערב.** לא דק, דאפילו אין
מקפידות כחאי גוונא, כל שפנין לחלקן קודם [אפיה] [א] אינן מצטרפות
ואפילו עשו מתחלה ביחד [ועיין לקמן סוף ס"ק ד' ורצא לנו דאף כו'] [ב]
כמו שכתוב בסעיף ב' אבל שאר כו' ובסעיף ד' שנים שעשו כו'. וכן כתב
הר"ש כאן בריש פרק ד' אפילו הן ממין אחד ואין מועיל לא נשיכה ולא
צירוף סל כיון דמקפידות, ואפילו לשו שני הקבין בבית אחת כיון דסופו
ליהלך, כדפרשנין בפרק קמא [משנה ו] גבי נחתום כו'. וכן כתב הרא"ש שם
[נה"ק חלה] סימן ז': [ה] [הגה] **אבא אבא י' כו'.** ובנגיעה דוקא, כמו שכתוב
[הלכה] בסוף פרק ב' ונותן פחות כו', וכמו שכתבתי בסוף סימן שקדם, וכן
כתוב בתרומת הדשן כאן [סימן קפט] גם כן:

באר היטב

כלקמן סימן ש"ל סעיף ז'. וכתב ז"י שכל שאין דעמו לחלק הצנץ אף על
פי שדעמו לחלק אחר שנאפה מצטרפין, עכ"ל הש"ך [ס"ק א]: **(ב) מפריש.**
פירש הט"ו [ס"ק א] דהיינו על ידי נגיעה בנשיכה. ואף על גב דבסימן ש"ה

עוד ממנה אחד ממ"ח על העיסה שאין צה כשיעור, ואין לר"ך צירוף סל ויטויה,
וכדלעיל סימן שכ"ד סעיף י"א, עכ"ל:

שכו (א) שנים. דוקא שאינם שותפים, אבל אם הם שותפים חייב בחלה

עם ציונים מהש"ך

ה. לשון הרמב"ם בסוף פרק ו' מהלכות בכורים דין י"ט משנה ו' פרק קמא דמלה:

ו. [רמב"ם ס' מהירושלמי שם [הלכה ה'] כפי גירסתו [רשב"א בפסוק מלה שער ב'] שם בירושלמי וברבי יוחנן [רמב"ם שם; רש"י שם סימן ג'; רשב"א שם]:

ח. וכן כתב הטור: ט. [רמב"ם] שם דין כ' ממנה הנוכרת [ואם ה'] (*): בסמ"ג [עשין קמא רב, ד' איחא וגם אין דעתם לחלק אלא לאכול יחד, וכן צריך לעמוד להגיה כאן:]

ציונים לרמ"א

עם ציונים מהש"ך

יב. ב"י [ד"ה ומה שאין בשם סמ"ג [עשין קמא רב, ד']:

הגהות והערות

ד. עיין חלה לחם [סימן ה' אות כב] דהר"ה מהא דדנו בגמרא אם דין העיסה כשי או כשליש, ואי איירי בנשיכה הא הכל נעשה רשוק, כמבואר בטהרות פ"א משנה י"ח:

ה. התוספות שם כתבו כן לענין מוקף, ולא לענין צירוף. אולם בתוספות הר"ש שם [מת, ב ד"ה א"ל] ותוספות רבינו פרץ [שם ד"ה אף] כתבו כן לענין צירוף:

ו. עיין ט"ו [א"ח] סימן תנו [פ"ק ב'] שדחה הר"ה מדברי הר"ש, ועיין ביאור הגר"א סימן שם פ"ק ג' ומה שכתבנו שם ערה ב':

ז. מוקן ממהדרת סלאוויטא תק"ג, וכן הוא במשאל בנימין שם:

ח. ואשר כן כשאופין חורין ומעריבין ועושין מן הכל לחם אחד, כן הוא במשאל בנימין שם:

ט. נראה דהוא ראשי מידות "מחלף ימיה":

י. לא כתבו כן להדיא, אלא דמכתבו ד"לחלק" ימיה לאשים הרבה משמע ד"לעצמם" לא מיקרי עושה לחלק:

יא. ממהדרת קראקא של"ח (רמ"א דפו"ר) הנוסח "שנים":

יב. בירושלמי הנוסח "נעצל" ו"לא נעצל", במקום "חייב" ו"פטור":

ד. שעשה עיסה לעשותה שאור לחלקים קטנים שלא יהא בהם שיעור חלה, חייבים בחלה, שאם לא ימכר לחלקים יעשה פת ויתחייב בחלה. וכתב הב"ח [ד"ה ויש] יש נוהגים לקנות מן הנחתום חלק אחד מעיסה גדולה ויש באותו חלק כשיעור ומפריש ממנו חלה ומצרך עליו, וכך הוא מוכר מאותה עיסה להרבה בני אדם לכל אחד [חלק] שיש בו כשיעור וכל אחד מפריש מחלקו ומצרך עליו, והדבר פשוט וזה טעם, חדא דהלא מיד שגלגל הנחתום העיסה הגדולה חייב להפריש ממנה חלה אפילו היה דעתו למכרה לחלקים קטנים פחות מכשיעור, כל שכן הכא שאין דעתו למכרה אלא לחלקים ככשיעור, וכיון דהמאז

חלה עליו להפריש חלה ושוב פטורה כל העיסה היאך נמיר לכתחלה למכור לחלקים ושהלוקחים יפרישו חלה ויזכרו והנחתום לא יפריש ולא יצרך. ומו, דכיון דבהפריש חלה של הנחתום פטורה כל העיסה, לית לן למכרה לחלקים ושיצרך כל אחד ברכה בפני עצמו משום ברכה שאינה צריכה, ע"כ, וכתב שקבל מרבתי שאיסור גמור הוא ושהאריך בתשובה [ש"ח] הב"ח מהדשות סימן מנן בזה, אבל בתשובה משאל בנימין סימן א' כתב דלחומר דוקא יש לחלק בין נחתום לאיש דעלמא אבל לא לקולא, והלכך אין למחות ביד הנשים הקונות מן הנחתום ישראל וכל אחת נוטלת [חלק] [חלה] מ' משלה בפני עצמה אם הוא כשיעור חלה, ואדרבה צריך לקיים ולהחזיק מנהגן כדי שיקבל בלא טירחא וכולל כל אשה ליקח חלה כל ערב שבת, שכבר נהגו ליקח חלה על פי הירושלמי דמסכת שבת [פ"ב הלכה ו'] אדם הראשון חלתו של עולם כו' וגרמה לו חוה מיתה לכך נמסרה מות חלה לאשה כו'. ואין דבריו מוכרחים. וכתב עוד שם בתשובה משאל בנימין, אמנם מה שנוהגים בתחונה שעושים לחם גדול שמניחים אותו על השלחן בשעת הדרכה שממנו לוקחים חלה הרבה נשים כל אחת בפני עצמה, אף על פי שכל אשה נוטלת עיסה כדי שיעור מכל מקום לפי שמתחלה לשו הכל בצת אחת [אין להפריש רק חלה אחת, ולכן יש למחות ביד הנשים שלא יעלו מאותו לחם רק חלה אחת, עכ"ד. ודברים פשוטים הם, וכן ראיתי מהגבירה הרבנית אחי ת"י] ומשאר נשים דקנייות תכניות שנוהרו בזה:

ה. אב"ש שאר אדם העושה עיסה לחלקה בבצק, לאנשים הרבה, שלא יהא בזה אחת מהן שיעור חלה, פטורה. אבל אין דעתו לחלק בצק, אף על פי שדעתו לחלקה אחר אפייה חייבת: ו פטורה. ודוקא שנים שנתנו לנחתום, אבל אדם אחד שנתן לנחתום מסתמא אינו מקפיד ואפילו ערבו שלא מדעתו חייב: לדידיהו בשעת חיוב דהיינו בשעת הגלגול, וזה פשוט דשנים שעושין בשביל חלק חזירו אם הוא מקפיד על זה, ואינו נעשה שלוחו בעל כרחו, הכא נמי כן הוא, דודאי דעת הנחתום לעשות ענין המועיל, והוא כאילו הקנה להם הנחתום חלה חלקם קודם שגלגל העיסה, מזה שם מכיריו ורגילים ליקח ממנו זודאי הוא מקנה להם בשעת גלגול העיסה לכל אחד חלקו, ואי אפשר לו ליקח חלה מהעיסה דהוא כאילו שלו, ובשעת חלוקה נוטל כל אחד חלקו ומפריש ומצרך. כן נראה לי ליישב אותו המנהג אם הוא באופן שזכרתי שיש נשים רגילות ליקח בכל ערב שבת מזה הנחתום, אבל לא באופן אחר, כן נראה לענ"ד. ובנחתום גוי פשיטא שאין שייך דבר זה, דאינו מקנה רק אחר החלוקה. ובתחונה, שעושות הנשים לחם אחד גדול ולוקחין הרבה נשים מאותה עיסה שיעור חלה ומפריש כל אחת חלה ואחר כך חורין ומעריבין העיסות ועושין מהם לחם אחד, וזה פשיטא דאסור, וכן כתב הרב [משאל בנימין] שם בזההיא תשובה:

ערך לחם למחריק"ש

שבו סיף ב יעשה פת אב"ש אחר העושה עיסה על מנת לחלקה לאחרים בעודה בצק פטורה, [כ"ל]: סיף ג פטורה. כשערבן שלא מדעתן:

ביאור הגר"א

כתוב בסמ"ג [עשין קמא רב, ד'] מתחלה לריש לקיש [ירושלמי שם], אבל כתב אחר כך אבל לרבי יוחנן אין חילוק בין מדעתן או לא אלא כל שסופו לחלק, וכן כתוב בספר התרומה [סימן פג] ועיין ב"י [ד"ה ומ"ש אין]. וד"ל ספר התרומה [סימן פג], נשים שנתנו לנחתום כו', ותימא דתנן [חלה] פרק ג' [משנה ה] העושה עיסה עם העובר כוכבים אם אין כו', הא עם ישראל אחר חייב, ומפרש רבינו יצחק [בר שמואל] דכאן מיירי שיעור שלא מדעתן, אי נמי מיירי שדעתן לחלק לבסוף. וכן משמע בירושלמי [שם] הממרח כרו של חבירו שלא מדעתו רבי יוחנן אמר חייב, ריש לקיש אמר פטור [כ"ל], מתיב ריש לקיש לרבי יוחנן נשים

[1] [סיף ב] שאם לא כו'. ירושלמי שם [פ"א הלכה ה; מעשות פ"ה הלכה ג] והביאור הר"ש במתניתין [חלה] שם [משנה ז ד"ה ירושלמי] ירושלמי הממרח כרו כו', והוא שכתב [ש"ע] אבל כו'. וטעות סופר שם [בירושלמי] וצ"ל מתיב ריש לקיש לרבי יוחנן, וכן הוא בספר התרומה [סיף סימן פג] ושאר פוסקים. וגירסת הר"ש שמה ימצא לקוחות כו', וד"ל ויקנה הכל בידה, וכן כתב הר"ש [ת"ק, שם סימן ג], אבל גירסת הרמב"ם שמה לא ימצא כו' יעשה עיסה, ועיין בפירושו שם וכן כתב בחיבורו [בכורים ה, יט], וכן כתב בספר התרומה [שם], והוא שכתוב כאן שאם לא כו': [2] [סיף ג] הגה' ודוקא שערבן כו'. הוא שגגה גדולה, שכן

